

Nr 123.

Utlåtande i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen gjorda framställningar angående anslag för budgetåret 1954/55 till främjande av bostadsförsörjningen m. m. jämte i ämnet väckta motioner.

(3:e avd.)

I propositionen nr 1 har Kungl. Maj:t under femte huvudtiteln (bilaga 7, punkterna 57—65), under återopande av bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över socialärenden för den 4 januari 1954, föreslagit riksdagen att

I. bemyndiga Kungl. Maj:t att vidtaga de ändringar i personalförteckningen för bostadsstyrelsen, som föranledes av vad departementschefen förordat;

II. godkänna av departementschefen förordad avlöningsstat för bostadsstyrelsen, att tillämpas fr. o. m. budgetåret 1954/55;

III. besluta, att i personalförteckningen för länsbostadsnämnderna antalet kontorsbiträden i lönegrad Ca 8 skall ökas med fyra;

IV. godkänna av departementschefen förordad avlöningsstat för länsbostadsnämnderna, att tillämpas tills vidare fr. o. m. budgetåret 1954/55;

V. godkänna av departementschefen förordade ändringar i grunderna för förbättringslån;

VI. medgiva, att under budgetåret 1954/55 beslut om bidrag till inrättande av pensionärshem må meddelas intill ett belopp av 10 000 000 kronor;

VII. för budgetåret 1954/55 under femte huvudtiteln anvisa

1) till Bostadsstyrelsen: Avlöningar ett förslagsanslag av 3 602 500 kronor;

2) till Bostadsstyrelsen: Omkostnader ett förslagsanslag av 555 000 kronor;

3) till Länsbostadsnämnderna: Avlöningar ett förslagsanslag av 2 690 000 kronor;

4) till Länsbostadsnämnderna: Omkostnader ett förslagsanslag av 662 000 kronor;

5) till Kapitalmedelsförluster och ränteeftergifter å vissa bostadsbyggnadslån ett förslagsanslag av 13 200 000 kronor;

6) till Bostadsrabatter ett förslagsanslag av 86 000 000 kronor;

7) till Bidrag till viss bostadsförbättringsverksamhet ett reservationsanslag av 30 000 000 kronor;

8) till Bidrag till inrättande av pensionärshem ett reservationsanslag av 100 kronor;

9) till Bidrag till viss upplysningsverksamhet rörande byggnadstekniska frågor ett reservationsanslag av 100 kronor.

Vidare har Kungl. Maj:t i propositionen nr 1 under kapitalbudgeten (bilaga 26, punkterna 1 och 2 samt 4—6), under återopande av bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över socialärenden för den 4 januari 1954, föreslagit riksdagen att

I. godkänna av departementschefen förordad ändring i grunderna för egnahemslån;

II. medgiva, att under budgetåret 1954/55 preliminära beslut angående lån, som skall utgå från lånefonden för bostadsbyggande, må meddelas intill ett belopp av 550 000 000 kronor;

III. medgiva att under budgetåret 1954/55 preliminära beslut angående lån, som skall utgå från anslaget till tilläggs lån till viss bostadsbyggnadsverksamhet, må meddelas intill ett belopp av 167 000 000 kronor;

IV. medgiva, att räntefoten för lantarbetarbostadslån, som beviljas under nästa budgetår, fastställs till oförändrat 3,25 %.

V. godkänna av departementschefen förordade grunder för avskrivning av statsbidrag till gemensamma tvätteriiinrättningar på landsbygden;

VI. för budgetåret 1954/55 å kapitalbudgeten anvisa

a) under statens utlåningsfonder

1) till Lånefonden för bostadsbyggande ett investeringsanslag av 400 000 000 kronor;

2) till Lånefonden för maskinanskaffning inom byggnadsindustrien ett investeringsanslag av 4 000 000 kronor;

b) under fonden för låneunderstöd

1) till Tilläggs lån till viss bostadsbyggnadsverksamhet ett investeringsanslag av 150 000 000 kronor;

2) till Lån till uppförande och förbättring av lantarbetarbostäder ett investeringsanslag av 100 kronor;

3) till Lån till anordnande av kollektiva tvätterier ett investeringsanslag av 1 500 000 kronor.

Därjämte har Kungl. Maj:t i propositionen nr 1 (bilaga 19), under återopande av bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över finansärenden för den 4 januari 1954, föreslagit riksdagen att, under förutsättning att motsvarande investeringsanslag beviljas, anvisa följande reservationsanslag till avskrivning av nya kapitalinvesteringar för budgetåret 1954/55 i härefter angivna fonder, nämligen

a) statens utlåningsfonder

1) till Lånefonden för bostadsbyggande ett reservationsanslag av 100 000 000 kronor;

b) fonden för låneunderstöd

1) till Tilläggs lån till viss bostadsbyggnadsverksamhet ett reservationsanslag av 68 000 000 kronor;

2) till Lån till anordnande av kollektiva tvätterier ett reservationsanslag av 375 000 kronor.

I samband med Kungl. Maj:ts förevarande förslag har utskottet till behandling förehått följande motioner, nämligen

från första kammaren

- I: 86 av herrar *Björnberg* och *Lundqvist*,
- I: 128 av herr *Ivar Nilzon m. fl.*,
- I: 147 av herr *Norling m. fl.*,
- I: 148 av herr *Franzon m. fl.*,
- I: 257 av herr *Edvin Thun*,
- I: 285 av herr *Ohlon m. fl.*,
- I: 287 av herr *Ohlon* och *Sundelin*,
- I: 288 av herr *William Ohlsson m. fl.*,
- I: 301 av fru *Sjöström-Bengtsson m. fl.* samt
- I: 383 av herr *Ewerlöf m. fl.*,

från andra kammaren

- II: 127 av herr *Jacobson* i Vilhelmina,
- II: 129 av herr *Svensson* i Krokstorp,
- II: 131 av herrar *Boija* och *Stenberg*,
- II: 140 av herrar *Adolfsson* och *Ericsson* i Näs,
- II: 372 av herr *Gustafson* i Göteborg *m. fl.*,
- II: 378 av herr *Birke m. fl.*,
- II: 382 av herr *Adamsson m. fl.*,
- II: 384 av herr *Ohlin m. fl.*,
- II: 386 av herr *Ohlin m. fl.*,
- II: 387 av herr *Ohlin m. fl.*,
- II: 389 av herr *Andersson* i Dunker *m. fl.* samt
- II: 489 av herr *Hjalmarson m. fl.*

Yrkandena i nämnda motioner redovisas i det följande.

Propositionen.

Femte huvudtiteln.

Bostadsstyrelsen: Avlöningar. Under budgetåret 1952/53 genomfördes förändringar beträffande ärendefördelningen mellan bostadsstyrelsen, länsbostadsnämnderna och de kommunala förmedlingsorganen. Sålunda överfördes successivt från bostadsstyrelsen till länsbostadsnämnderna beslutanderätten i låneärenden avseende flerfamiljshus i sådana kommuner, där övervägande antalet flerfamiljshus inrymmer högst 16 lägenheter. Fr. o. m. den 1 januari 1953 överfördes vidare beslutanderätten i vad det gäller familjebostadsbidrag till familjer i städer och köpingar från bostadsstyrelsen och länsbostadsnämnderna till förmedlingsorganet i vederbörande stad resp. köping.

Vid anmälan av motsvarande anslag för innevarande budgetår förutsattes, att nämnda förändringar i arbetsuppgifternas fördelning på olika organ skulle medföra att bostadsstyrelsens personalbehov så småningom komme

att minska och att å andra sidan en viss förstärkning av länsbostadsnämndernas personalorganisation skulle bli nödvändig. Departementschefen fann det emellertid då icke möjligt att närmare ange de olika decentraliseringsåtgärdernas inverkan på styrelsens organisation under budgetåret 1953/54 men uttalade, att han hade för avsikt att så fort förutsättningar härför uppkomme låta verkställa en översyn av de delar av bostadsstyrelsens personalorganisation, vilka berördes av decentraliseringen.

Genom beslut av Kungl. Maj:t den 16 januari 1953 har frågan om införandet på bostadsområdet av ett system med statliga kreditgarantier i stället för lån hänskjutits till förnyad utredning. Ifrågavarande utredning, som ännu icke är slutförd, kan komma att aktualisera olika organisatoriska spörsmål. Departementschefen anser det därför ändamålsenligt, att den förra året förutskickade översynen av olika delar av bostadsstyrelsens organisation får anstå.

De verkställda decentraliseringsåtgärderna medger emellertid att bostadsstyrelsens personalorganisation under nästa budgetår inskränkes. I första hand bör sociala sektionens organisation minskas. Av flera skäl synes lånebyråns organisation i huvudsak böra tills vidare bibehållas oförändrad. I denna fråga anföres bl. a. följande.

Det synes rimligt att utgå från att antalet ansökningar om lån till flerfamiljshus under budgetåret 1954/55 kommer att understiga antalet ansökningar om lån under budgetåret 1952/53. Däremot finnes skäl antaga att antalet slutliga ansökningar om lån kommer att öka något.

Under beaktande tillika av att länsbostadsnämnderna i fortsättningen kommer att handlägga omkring en tredjedel av antalet låneärenden avseende flerfamiljshus finns fog att utgå från att lånebyråns arbetsuppgifter kommer att minska under nästa budgetår. En ytterligare omständighet bör emellertid i detta sammanhang tagas under övervägande.

Genom beslut av Kungl. Maj:t den 27 november 1953 har en reduktion av tillägglånen med ett belopp motsvarande ett bidrag av en krona per kvm lägenhetsyta företagits i vad det gäller byggnadsföretag, som färdigställas efter utgången av år 1954. Beslutet grundar sig på kostnadsutvecklingen samt överväganden beträffande de nedskärningar i byggnadskostnaderna, som kan förväntas om förefintliga möjligheter att rationellt bedriva bostadsbyggande tillvaratages. En bestämd förutsättning för beslutet har varit att reduktionen av tillägglånen icke får medföra att hyrorna i härefter byggda hus kommer att bli högre än vad som skulle ha kunnat påräknas vid oförändrade tillägglån och byggnadskostnader.

Det är fördenskull av vikt att bostadsstyrelsen tillförsäkras personal för fortlöpande undersökningar rörande byggnadskostnaderna och deras utveckling. I samband härmed är det angeläget att de av styrelsen tillämpade metoderna för värdering av nya bostadshus förbättras. En skärpt granskning av de av de lånesökande för varje enskilt projekt uppgivna byggnadskostnaderna förutsätter emellertid jämväl en viss förstärkning av den personal, som handlägger låneärenden.

I det för budgetåret 1953/54 anvisade anslaget ingår ett belopp av 180 000 kronor för tillfälliga förstärkningar av lånebyrån och byrån för teknisk-ekonomiska utredningar. Av sagda belopp har omkring 155 000 kronor beräknats bli tagna i anspråk för förstärkning av lånebyrån och återstående 25 000 kronor för utökning av byrån för teknisk-ekonomiska utredningar. Med ledning av långivningens beräknade omfattning under nästa budgetår och under beaktande av behovet av en skärpt kostnadsgranskning tillstyrker departementschefen, att för nästa budgetår till förstärkning av lånebyrån upptages ett belopp av 125 000 kronor. I anslutning till vad förut anförts beträffande behovet av att utveckla bostadsstyrelsens värderingsmetoder förordas vidare en utbyggnad av lånebyråns värderingssektion. För ändamålet beräknas ett belopp av 50 000 kronor för nästa budgetår.

Inrättandet fr. o. m. den 1 juli 1953 av statens nämnd för byggnadsforskning kommer att i viss utsträckning påverka arbetsuppgifterna på byrån för teknisk-ekonomiska utredningar. En inskränkning av byråns informationsverksamhet kan göras. Medel för tillfällig förstärkning av byrån beräknas därför icke för nästa budgetår.

För tillfälliga förstärkningar av lånebyråns organisation för nästa budgetår beräknas sålunda ett belopp av 175 000 kronor. Dessa medel anses böra stå till Kungl. Maj:ts förfogande och ställas till styrelsens disposition endast i mån av behov.

Vad härefter angår de organisatoriska verkningarna av den genomförda decentraliseringen av ärenden angående familjebostadsbidrag har styrelsen föreslagit att sociala sektionens organisation skall minskas med sju biträdestjänster. Med hänsyn till att en begränsad kontroll av förmedlingsorganens bidragsgivning bör vara tillräcklig anser departementschefen, att en ytterligare reduktion med fyra biträden bör göras, och föreslår alltså, att sektionen minskas med ett kanslibitråde och 10 biträden i reglerad befordringsgång.

Bostadsstyrelsens förslag att kamerala sektionen skall utökas med fyra biträdestjänster tillstyrkes såtillvida att departementschefen förordar inrättandet av en kanslibiträdestjänst i Cg 11 och två biträdestjänster i reglerad befordringsgång.

Vidare förordas att tekniska byrån för utarbetandet av typritningar förstärks med en ingenjörstjänst i högst Cg 21. Typritningar för en- och tvåfamiljshus utgör ett viktigt led i strävandena att nedbringa byggnadskostnaderna för småhus. Behov föreligger av ett ökat antal typritningar för att förhindra att bebyggelsen får en alltför ensartad karaktär. Det erinras om att styrelsens typritningar tillhandahålles allmänheten till ett relativt lågt pris. Försäljningen av typritningar har dock en sådan omfattning att inkomsterna av försäljningen är betydande.

I anledning av vad förut anförts beträffande arbetsuppgifterna på byrån för teknisk-ekonomiska utredningar beräknas en minskning av antalet biträden i reglerad befordringsgång med två.

En förste byråingenjörstjänst i Ce 29, avsedd för lånebyråns värderingssektion, föreslås utbytt mot en byrådirektörstjänst i Ce 31.

Vidare föreslås att en för kanslibyråns ombudsmannasektion avsedd byrådirektörstjänst i Ce 31 ombildas till ordinarie tjänst och att 18 extra ordinarie kontorsbiträdestjänster överföres på ordinarie stat.

Med anledning av de av departementschefen förordade förslagen bör anslaget — inberäknat kostnader för automatiska löneökningar — å ena sidan ökas med 111 730 kronor och å andra sidan minskas med 104 230 kronor samt upptagas med $(3\,595\,000 + 7\,500)$ 3 602 500 kronor.

Bostadsstyrelsen: Omkostnader. Anslagsposten till reseersättningar höjes i enlighet med statskontorets förslag med 4 000 kronor. Beträffande anslagsposten till expenser för eget behov tillstyrkes en uppräknings av det för bränsle, lyse och vatten avsedda beloppet med 5 000 kronor. Till expenser för annat än eget behov beräknas ytterligare 15 000 kronor. För täckande av kostnaderna för en ny upplaga av upplysningskriften *Swedish housing* uppräknas anslagsposten till publikationstryck med 6 000 kronor. Inkomsterna under anslaget beräknas öka med 20 000 kronor. Anslaget föreslås alltså å ena sidan böra ökas med 30 000 kronor och å andra sidan minskas med 20 000 kronor samt upptagas med 555 000 kronor.

Länsbostadsnämnderna: Avlöningar. Såsom förut anförts kommer länsbostadsnämndernas behov av personal under nästa budgetår att påverkas av de genomförda decentraliseringsåtgärderna. Handläggningen av ärenden angående lån till flerfamiljshus ökar behovet av såväl ingenjörspersonal som biträdespersonal. Fr. o. m. den 1 oktober 1953 har bidragsgivningen till barnfamiljer utvidgats avsevärt. Det synes därför sannolikt att länsbostadsnämndernas handläggning av ärenden rörande familjebostadsbidrag kommer att öka något. Det kan vidare antagas att egnahemslångivningen under nästa budgetår blir mera arbetskrävande, i första hand på grund av en ökning av antalet ansökningar om slutligt beslut om lån. Jämväl förbättringslångivningen torde komma att ökas.

En viss förstärkning av länsbostadsnämndernas personalorganisation torde därför vara erforderlig. Vad först angår ingenjörspersonalen kan departementschefen godtaga bostadsstyrelsens förslag såtillvida, att han beräknar två tjänster i Cg 23 och fem tjänster i högst Cg 21. En av styrelsen föreslagna kontoristtjänster vid länsbostadsnämnden i Norrbottens län tillstyrkes. I fråga om övrig biträdespersonal förordas, att medel beräknas för 16 biträden i reglerad befordringsgång.

Vid bifall till ifrågavarande förslag torde det i avlöningsstaten för innevarande budgetår ingående anslaget för tillfälliga förstärkningar å 195 200 kronor böra utgå.

Bostadsstyrelsens förslag att gällande inskränkningar i rätten att tillsätta de tidigare inrättade extra ordinarie tjänsterna för ingenjörspersonal skall upphävas kan departementschefen godtaga. Beträffande förenämnda sju nya extra ingenjörstjänster anses böra gälla, att om till sådan tjänst kommer i

fråga den som innehar extra ordinarie anställning hos bostadsstyrelsen, tjänsten må kunna inrättas som extra ordinarie.

Styrelsens beräkningar av medelsbehovet för automatiska löneökningar godtas. 4 tjänster som kontorsbiträde i Ce 8 föreslås uppförda på ordinarie stat.

På grund av de förordade förslagen bör anslaget å ena sidan ökas med 263 200 kronor och å andra sidan minskas med 195 200 kronor. Anslaget bör alltså upptagas med $(2\,622\,000 + 68\,000)$ 2 690 000 kronor.

Länsbostadsnämnderna: Omkostnader. Anslagsposten till sjukvård m. m. räknas upp med 1 000 kronor. Med hänsyn till vad styrelsen anfört beträffande verksamhetens ökade omfattning liksom till de av departementschefen förordade personalförstärkningarna höjes medelsanvisningen till reseersättningar med 20 000 kronor. Till expenser beräknas ytterligare 15 000 kronor.

Anslaget höjes alltså med 36 000 kronor och upptages till $(626\,000 + 36\,000)$ 662 000 kronor.

Kapitalmedelsförluster och ränteeftergifter å vissa bostadsbyggnadslån. Från anslaget bestrides främst kostnaderna för sådan eftergift å ränta och amortering beträffande tertiärlån och egnahemslån, som lämnas låntagare i anledning av att räntekostnaderna å underliggande krediter överstiger den vid resp. låns beviljande garanterade räntan.

I anslutning till bostadsstyrelsens förslag höjes anslaget med 3 200 000 kronor till 13 200 000 kronor.

Ränteeftergift kan beviljas under högst tio år från det att det statliga lånet utanordnats. Genom beslut av 1953 års riksdag har dock — i avvaktan på ett slutligt ståndpunktstagande till frågan om införande av ett kreditgarantisystem på bostadsområdet — medgivits att räntegarantien förlänges intill utgången av budgetåret 1953/54 såväl beträffande de lån, för vilka den avtalade tioårsperioden utgår under sagda budgetår, som beträffande lån, vilka erhållit förlängd räntegaranti under budgetåret 1951/52. En motsvarande förlängning av garantitiden anses böra medgivas intill utgången av nästa budgetår.

Bostadsrabatter. Från anslaget bestrides utgifterna för dels familjebostadsbidrag, familjebidrag och bränslebidrag, dels ock statsbidrag till pensionärslägenheter, s. k. pensionärsbostadsbidrag.

I propositionen 1953: 138 beräknades, att de nya bestämmelserna angående familjebostadsbidrag och bränslebidrag för ett första budgetår medförde ett anslagsbehov av 79 000 000 kronor. Enär de nya bidragsbestämmelserna föreslogs träda i kraft den 1 oktober 1953 uppskattades emellertid medelsbehovet för budgetåret 1953/54 till 75 000 000 kronor. Riksdagen godkände

ifrågavarande anslagsberäkning. I överensstämmelse med bostadsstyrelsens förslag förordas, att anslaget för nästa budgetår upptages med 86 000 000 kronor.

Bidrag till viss bostadsförbättringsverksamhet. Från anslaget bestrides utgifterna för förbättringslån i den mån de är ränte- och amorteringsfria, lantarbetarbostadsbidrag, bidrag till fiskarbostäder samt förvaltningsbidrag till förmedlare av bostadsegnahemslån.

Förbättringslångivningen har efter beslut av 1952 års riksdag successivt utvidgats. Dels har maximibeloppet för räntefritt stående lån höjts från 4 000 kronor för enfamiljshus och 6 000 kronor för tvåfamiljshus till 8 000 kronor oavsett hustypen. Dels har särskild vikt lagts vid att äldre bostäder, som bebos av pensionärer, rustas upp. Enligt departementschefens mening fyller ifrågavarande förbättringsverksamhet ett mycket angeläget behov. Särskilt upprustning av åldringars bostäder är värd allt stöd.

Förbättringslån till upprustning av åldringars bostäder kan f. n. beviljas endast då fråga är om en- och tvåfamiljshus. Enligt vad departementschefen erfarit kan det i åtskilliga fall vara en lämplig åtgärd för att bereda åldringar tillfredsställande bostad att en äldre byggnad, inrymmande mer än två lägenheter, rustas upp. Enligt hans mening bör i dylika fall en möjlighet finnas att lämna förbättringslån. Han föreslår alltså, att under nästa budgetår såsom en försöksverksamhet förbättringslån när särskilda skäl därtill föreligger skall kunna lämnas för upprustning av bostäder åt åldringar i hus med mer än två lägenheter. Räntefritt stående förbättringslån bör i anslutning till vad som gäller för tvåfamiljshus icke få överstiga 4 000 kronor per lägenhet. Fastighetens ägare bör förbinda sig att under minst tio år upplåta bostäderna åt pensionärer och att underkasta sig den hyreskontroll, som det lånebeviljande organet kan komma att påfordra. Det förutsättes få ankomma på Kungl. Maj:t att utfärda de närmare bestämmelser om verksamheten som blir erforderliga.

Behovet av upprustning av äldre bostäder på landsbygden är mycket omfattande. Angelägenheten av förbättring av särskilt åldringarnas bostäder är stor. Departementschefen tillstyrker fördenskull bostadsstyrelsens förslag, att för budgetåret 1954/55 skall beräknas 30 000 000 kronor för ändamålet, vilket innebär en anslagshöjning med 5 000 000 kronor.

Bidrag till inrättande av pensionärshem. Förevarande bidragsgivning leder icke omedelbart till utbetalning av de beviljade bidragsbeloppen. Beslut om bidrag fattas före eller i anslutning till igångsättandet av vederbörande pensionärshemsföretag. Utbetalning av beviljade belopp sker däremot först sedan företaget slutförts och besiktigats. Mellan beslut om bidrag och utanordning av beviljat belopp förflyter därför i regel ett par år. Till följd härav uppkommer vid tillämpande av hittillsvarande regler för anvisande av medel med nödvändighet avsevärda reservationer å anslaget. Detta förhållande är ur budgettekniska synpunkter förenat med olägenheter, då i rikssta-

ten upptagna belopp avsevärt kan skilja sig från den beräknade anslagsbelastningen. Med hänsyn härtill torde fr. o. m. nästa budgetår anslag till ifrågavarande bidragsverksamhet böra anvisas endast i den mån medel erfordras för utbetalning av beviljade belopp. Vid innevarande budgetårs utgång torde komma att föreligga en reservation å anslaget av ca 27 000 000 kronor. Utbetalningarna av beviljade bidrag under nästa budgetår kan beräknas till i runt tal 10 000 000 kronor. Anslaget torde fördenskull för nästa budgetår böra upptagas med endast ett formellt belopp av 100 kronor.

I likhet med bostadsstyrelsen beräknar departementschefen, att bidrag under nästa budgetår erfordras till ett sammanlagt belopp av 10 000 000 kronor.

Bidrag till viss upplysningsverksamhet rörande byggnadstekniska frågor. Utgifterna för ifrågavarande upplysningsverksamhet var under budgetåret 1952/53 obetydliga. Övervägande skäl talar enligt departementschefen för att i fortsättningen i första hand statens nämnd för byggnadsforskning svarar för den upplysningsverksamhet rörande olika byggnadstekniska frågor, som må finnas önskvärd. Anslaget, som för innevarande budgetår uppförts med 50 000 kronor, upptages fördenskull för nästa budgetår med endast ett formellt belopp av 100 kronor.

Kapitalbudgeten.

Lånefonden för bostadsbyggande. Från fonden, till vilken medel anvisas endast i den mån så erfordras för utbetalning av beviljade lån, utlämnas tertiärlån till flerfamiljshus, egnahemslån, förbättringslån utom i vad de är ränte- och amorteringsfria, samt fr. o. m. budgetåret 1953/54 förskott å tilläggs lån till flerfamiljshus. För innevarande budgetår har anslaget uppförts med 540 000 000 kronor.

En beräkning av anslaget bör enligt departementschefen i nuvarande läge grundas på att omkring 50 000 lägenheter skall bli färdigställda under såväl år 1953 som år 1954, varav ca 37 000 lägenheter i flerfamiljshus och ca 13 000 lägenheter i en- och tvåfamiljshus under varje år. De allra flesta nya hus är statsbelånade. Det kan därför antagas att vid ett årstillskott av totalt 50 000 lägenheter 35 000 kommer på statsbelånade flerfamiljshus och 12 000 på statsbelånade en- och tvåfamiljshus.

I nära anslutning till vad som f. n. gäller kan vidare antagas, att tertiärlånen kommer att utgöra något mer än 7 000 kronor i genomsnitt per lägenhet och egnahemslånen 19 000 kronor i genomsnitt per lägenhet.

Under ifrågavarande antaganden kan utbetalningarna under ett budgetår uppskattas till ca 480 000 000 kronor. Härtill får läggas utbetalningarna av räntebärande förbättringslån, uppskattningsvis 9 000 000 kronor, samt från dragas vad som inflyter i form av amorteringar och genom inlösen av lån,

f. n. omkring 40 000 000 kronor om året. Medelsbehovet enligt denna beräkning blir alltså 449 000 000 kronor.

Från lånefonden för bostadsbyggande utbetalas förskott å tertiär- och tilläggsån samt egnahemsån och förbättringsån. För innevarande budgetår kan beräknas att i förskott å tertiär- och tilläggsån kommer att utbetalas ca 100 000 000 kronor mot av bostadsstyrelsen beräknade 200 000 000 kronor. Däremot torde utbetalningarna av förskott å egnahemsån och förbättringsån komma att något överstiga vad styrelsen har beräknat. Även om alltid ovisshet måste råda beträffande omfattningen av de framtida utbetalningarna av förskott — denna påverkas bl. a. av förändringar i kreditmarknadsläget — anses det sannolikt, att innevarande budgetårs anslag icke kommer att i sin helhet disponeras. Det förefaller rimligt utgå från att vid budgetårets slut kommer att kvarstå ett odisponerat belopp av 50 000 000 kronor. F. n. saknas anledning att antaga annat än att in- och utbetalningarna i fråga om förskott å lån kommer att balansera under nästa budgetår. Anslaget kan under nämnda förutsättningar för nästa budgetår beräknas till ca (449 000 000 — 50 000 000) 400 000 000 kronor.

Beträffande frågan om *preliminära* beslut om lån, som skall utgå från lånefonden för bostadsbyggande, anföres bl. a. följande.

Antalet preliminära beslut om lån under ett budgetår är icke endast beroende av bostadsbyggandets omfattning utan betingas även av vid vilken tidpunkt ansökningar om lån ingives och av den takt i vilken bostadsstyrelsen och länsbostadsnämnderna prövar inkomna ansökningar. Bl. a. på grund härav kan antalet lånebeslut icke i förväg exakt beräknas.

En ytterligare omständighet, som gör att beräkningar rörande omfattningen av den preliminära långivningen alltid måste bli osäkra, är att ovisshet råder om hur en bostadsproduktion av viss omfattning kommer att fördela sig på å ena sidan en- och tvåfamiljshus och å andra sidan flerfamiljshus. Vid en ökning av småhusbyggandet inom en given ram för den totala bostadsproduktionen stiger nämligen det sammanlagda lånebeloppet på grund av att egnahemslånen i genomsnitt per lägenhet är omkring tre gånger så stora som tertiärlånen.

I nuvarande läge beräknar departementschefen, att under nästa budgetår kommer att sättas igång byggnadsföretag avseende sammanlagt ca 53 000 lägenheter, alltså något mera än i det föregående antagits skall bli färdigställt under år 1953 och år 1954. Det kan med ledning av erfarenheterna rörande egnahemslångivningens omfattning under år 1953 beräknas att under nästa budgetår egnahemsföretag avseende ca 14 000 lägenheter kommer att påbörjas. Det är emellertid inte uteslutet, att antalet egnahemsföretag kommer att bli ännu något högre.

Egnahemsbyggandet har under år 1953 ökat och kan komma att ytterligare öka under år 1954. Dess omfattning är likväl betydligt mindre än under åren omedelbart efter krigets slut, då det utgjorde omkring 20 000 lägenheter. Egnahemsbyggandet anses därför böra få fortgå utan det hinder, som en fast ram för den statliga långivningen utgör.

Med utgångspunkt från vad förut har sagts beräknar departementschefen att preliminära beslut om lån, som skall utgå från lånefonden för bostadsbyggande, kommer att för budgetåret 1954/55 avse ett sammanlagt belopp av 500 000 000 kronor.

Om egnahemsbyggandet skulle komma att överstiga vad förut har antagits föreslås att Kungl. Maj:t skall äga att besluta om en utvidgning av den preliminära långivningen med högst 25 000 000 kronor. Om arbetsmarknadspolitiska skäl giver anledning därtill förutsättes på samma sätt den angivna ramen för långivningen kunna ökas med ytterligare 25 000 000 kronor. Under budgetåret 1954/55 föreslås alltså att lån skall kunna beviljas intill 550 000 000 kronor, varav dock i första hand endast 500 000 000 kronor skall lagas i anspråk.

Det förutsättes, att bostadsstyrelsen vid nästa budgetårs ingång underställer Kungl. Maj:t en plan beträffande långivningen för hela budgetåret 1954/55 samt månatligen till Kungl. Maj:t ingiver en rapport i fråga om långivningens omfattning. I enlighet med vad förut har sagts skall Kungl. Maj:t ha att vidtaga de jämkningar i planen, som kan komma att erfordras.

I detta sammanhang anmäles en särskild lånefråga. Enligt beslut av 1953 års riksdag gäller att egnahemslån i normala fall kan beviljas endast för enfamiljshus med en bottenyta av högst för hus i ett plan 100 kvm, för hus i ett och ett halvt plan 70 kvm och för hus i två plan 60 kvm. Motsvarande bestämmelser gäller beträffande tvåfamiljshus.

Enligt vad bostadsstyrelsen anmält, uppkommer vid tillämpning av ifrågavarande bestämmelser dels svårbedömbara tolkningsfrågor, dels åtskilliga gränsfall. En ökad smidighet i tillämpningen anses önskvärd. Nämda bestämmelser bör därför ändras och i fortsättningen lämpligen avse en högsta lägenhetsyta, lika för alla hustyper. För en dylik ordning talar jämväl det förhållandet, att fr. o. m. den 1 oktober 1953 såsom villkor för familjebostadsbidrag till familj i en- och tvåfamiljshus föreskrivits att i regel lägenhetsytan, oavsett hustypen, icke får överstiga 125 kvm. Departementschefen tillstyrker att samma bestämmelse fr. o. m. nästa budgetår skall gälla som villkor för egnahemslån.

Lånefonden för maskinanskaffning inom byggnadsindustrien. Från fonden, som inrättats fr. o. m. den 1 juli 1952, utlämnas lån till anskaffande av byggnadsmaskiner, vilka ännu icke kommit till allmän användning inom byggnadsindustrien men som kan väntas medföra avsevärda besparingar i fråga om material och arbetskraft. Till fonden har hittills anvisats tillhoppa 8 000 000 kronor. För innevarande budgetår har anslaget uppförts med 4 000 000 kronor.

Bostadsstyrelsens förslag att ifrågavarande anslag för nästa budgetår skall uppräknas till 6 000 000 kronor kan departementschefen inte biträda. Det erinras om att långivningen har försökskaraktär. Innan närmare erfarenheter vunnits rörande verksamheten anses en utvidgning av densamma icke

vara försvarlig. Ett oförändrat belopp av 4 000 000 kronor beräknas sålunda för ändamålet.

Tilläggsån till viss bostadsbyggnadsverksamhet. Genom beslut av 1953 års riksdag reducerades beräkningsgrunden för det provisoriska tilläggslånet till flerfamiljshus med en krona från fyra kronor till tre kronor per kvm lägenhetsyta i fråga om byggnadsföretag, som färdigställts efter utgången av år 1953. Tillika bemyndigades Kungl. Maj:t att, när skäl därtill förelåg, besluta om ytterligare minskning av tilläggslånet.

Kungl. Maj:t har genom beslut den 27 november 1953 sänkt beräkningsgrunden för det provisoriska tilläggslånet med ytterligare en krona från tre kronor till två kronor per kvm lägenhetsyta för byggnadsföretag, vilka färdigställs efter utgången av år 1954.

Sistnämnda beslut har tillkommit sedan utvecklingen av byggnadskostnaderna blivit sådan, att berättigad anledning förelåg att antaga, att en sänkning av det provisoriska tilläggslånet med ytterligare en krona icke skulle medföra att hyrorna i de av sänkningen berörda husen behövde sättas högre än i tidigare uppförda hus med full subvention.

Olika åtgärder har under de senaste åren vidtagits för att pressa ned byggnadskostnaderna. Det erinras om lånen för maskinanskaffning inom byggnadsindustrien samt om inrättandet fr. o. m. den 1 juli 1953 av statens nämnd för byggnadsforskning. Intresset för effektivare produktionsmetoder inom byggnadsområdet förefaller stort. Stråvan att genom val av hustyper, som är lämpliga ur ekonomisk synpunkt, förbilliga bostadsbyggandet har blivit mera allmän. Över huvud taget synes på olika håll den inställningen växa fram, att kostnadsbesparingar måste göras och att härvid omsorgsfull planering och moderna byggnadsmetoder är av stor betydelse.

Angivna förhållanden har utan tvivel medverkat till att de tendenser till kostnadssänkning, som har uppkommit till följd av sjunkande materialpriser och bättre tillgång på arbetskraft, förstärkts. Möjligheterna att på olika sätt — genom omsorgsfull planering, val av ur ekonomisk synpunkt riktiga hustyper, införandet av moderna produktionsmetoder och tillkomsten av bättre byggnadsmaterial — sänka byggnadskostnaderna anses ännu icke på långt när vara uttömda. Det finns därför berättigad anledning räkna med att byggnadskostnadernas utveckling även i framtiden skall bli gynnsam. I så fall anses i enlighet med den principiella ståndpunkt till subventionsfrågan, som godkändes av 1953 års riksdag, en fortsatt avveckling av det provisoriska tilläggslånet böra eftersträvas. Departementschefen föreslår, att Kungl. Maj:t skall äga att, i den mån kostnadsutvecklingen giver anledning därtill, ytterligare minska det provisoriska tilläggslånet och — om så visar sig möjligt — helt avveckla detsamma. Anledning anses däremot saknas att f. n. överväga en avveckling av de ortsdifferentierade tilläggslånen.

Vad härefter angår anslaget till tilläggsån till viss bostadsbyggnadsverksamhet under nästa budgetår anses anslaget böra beräknas med samma ut-

gångspunkt som anslaget till lånefonden för bostadsbyggande, d. v. s. under antagande av en bostadsproduktion av ca 50 000 lägenheter per år. Om det antages att av en dylik produktion ca 35 000 lägenheter avser statsbelånade flerfamiljshus, kan utbetalningarna under ett budgetår beräknas till omkring 200 000 000 kronor. Då det beräknas att vid utgången av innevarande budgetår kommer att finnas ett odisponerat belopp av ca 27 000 000 kronor och att under budgetåret 1954/55 av tidigare utlämnade förskott å tilläggs-lån kommer att inflyta ca 25 000 000 kronor, upptages anslaget för nästa budgetår med 150 000 000 kronor.

Under antagande att nästa budgetår kommer att igångsättas byggnadsföretag med tillhoppa 53 000 lägenheter och att det provisoriska tilläggslånet kommer att motsvara ett bidrag av två kronor per kvm beräknas vidare, att genom *preliminära beslut* om tilläggs-lån under sagda budgetår skall komma att disponeras ca 150 000 000 kronor. I enlighet med vad förut anförts beträffande reglering av omfattningen av preliminära beslut om lån, som skall utgå från lånefonden för bostadsbyggande, anses jämväl i fråga om preliminära beslut om tilläggs-lån under budgetåret 1954/55 en utvidgning av ramen kunna komma i fråga om arbetsmarknadspolitiska skäl giver anledning därtill. Kungl. Maj:t förutsättes sålunda äga att i dylikt fall öka ramen med högst 17 000 000 kronor, d. v. s. till högst 167 000 000 kronor.

Lån till uppförande och förbättring av lantarbetarbostäder. Från anslaget utlämnas lantarbetarbostadslån, vilket icke får överstiga 80 % av de uppskattade kostnaderna för företaget. I lånet kan även inbegripas förbättring av vattentäkt. För ifrågavarande ändamål har för innevarande budgetår anvisats ett investeringsanslag av 100 kronor.

I enlighet med bostadsstyrelsens förslag förordar departementschefen, att ifrågavarande anslag för nästa budgetår upptages med endast ett formellt belopp av 100 kronor.

I detta sammanhang anses riksdagens medgivande böra inhämtas till att räntefoten för lantarbetarbostadslån, som beviljas under nästa budgetår, fastställles till oförändrat 3,25 %.

Lån till anordnande av kollektiva tvätterier. Från anslaget utlämnas lån för anläggande, inköp, utvidgning eller modernisering av tvätterier dels till kommun eller landsting, dels till aktiebolag eller stiftelse, vari kommun eller landsting är huvudintressenter, och dels till för ändamålet bildad ekonomisk förening under förutsättning att vederbörande kommun är representerad i föreningens styrelse. För innevarande budgetår har anvisats ett investeringsanslag av 2 000 000 kronor.

Bostadsstyrelsens förslag att anslaget till lån till kollektiva tvätterier för nästa budgetår skall upptagas med ett oförändrat belopp av 2 000 000 kronor anser departementschefen tåla viss jämkning nedåt med hänsyn till att vid utgången av budgetåret 1952/53 kvarstod ett odisponerat belopp

av drygt 1 400 000 kronor. Han föreslår, att anslaget för budgetåret 1954/55 upptages med 1 500 000 kronor.

I fråga om regler för avskrivning av statsbidrag till gemensamma tvätterierinrättningar på landsbygden — vilka bidrag utgått av anslag som anvisats på driftbudgeten — erinras om att genom beslut av 1952 års riksdag räntefritt stående förbättringslån i princip skall avskrivas med en tiondel om året. För bidragen till tvätterierinrättningar anses samma avskrivningsregel böra gälla. Vidare erinras om att frågan om återkrav av beviljat bidrag skall prövas för det fall tvätterierinrättning överlättes. Godkännas överlåtelse förutsättes den nye ägaren få åtnjuta statsbidraget på samma grunder som andra bidragstagare.

Avskrivning av nya kapitalinvesteringar.

Statens utlåningsfonder. Det för budgetåret 1954/55 äskade investeringsanslaget till lånefonden för bostadsbyggande å 400 000 000 kronor anses i enlighet med gällande principer böra avskrivas med 25 %. Avskrivningsanslaget upptas sålunda till 100 000 000 kronor.

Fonden för låneunderstöd. För det under fonden för budgetåret 1954/55 upptagna investeringsanslaget till lån till anordnande av kollektiva tvätterier å 1 500 000 kronor beräknas avskrivningsbehovet i enlighet med hittills tillämpade regler. Avskrivningsanslaget upptages alltså med 25 % av det äskade anslaget eller med 375 000 kronor.

I fråga om investeringsanslaget till tillägglån till viss bostadsbyggnadsverksamhet, vilket för nästa budgetår uppförts med 150 000 000 kronor, anföres bl. a. följande.

Beträffande avskrivningen av tillägglånen tillämpades ursprungligen den ordningen, att från anslag, som anvisats för ändamålet under huvudtiteln avskrivning av nya kapitalinvesteringar avsattes medel till en särskild diversemedelstitel. Med anlitan av dessa medel skedde sedan överföringar till vederbörlig inkomsttitel på riksstaten för täckning av bristande förräntning. Avsättningarna till avskrivningshuvudtiteln verkställdes med belopp motsvarande 29 procent av utlämnade tillägglån. Någon direkt eller indirekt avskrivning av själva kapitalbeloppen skedde icke. Såsom framgår av en i proposition nr 181 (s. 7—9) till 1949 års riksdag lämnad redogörelse hade nämnda procentsats fastställts med hänsyn till att lånen löpte utan ränta och amortering under tio år. Efter denna tid skulle frågan om ytterligare subvention i form av efterskänkande eller meddelande av fortsatt ränteförgift prövas med hänsyn till förhållandena på hyresmarknaden. Då avskrivningsanslagen enligt nämnda beräkningsgrund endast täckte ränteförlusten, skulle vid ett eventuellt efterskänkande av lånen uppstå en oreglerad kapitalmedelsförlust. Med hänsyn härtill avsattes fr. o. m. budgetåret 1946/47 betydande belopp över fonden för oreglerade kapitalmedelsförluster. Närmast av bokföringstekniska skäl infördes fr. o. m. budgetåret 1949/50 i enlighet med ett av statskontoret framlagt och av riksräkenskapsverket till-

styrkt förslag indirekt avskrivning med 100 procent (prop. nr 181/1949). Samma avskrivningsregel har även tillämpats för de sedan budgetåret 1951/52 beviljade nya tilläggslånen. Detta har motiverats av att efter den 1 januari 1952 beviljade, provisoriskt förhöjda tilläggslån skall tills vidare i sin helhet vara räntefria och stående (prop. nr 228/1951). Den avskrivning som skett av dessa lån får, liksom de över fonden för oreglerade kapitalmedelsförluster tidigare gjorda avsättningarna, bedömas som en av staten gjord avsättning till riksfond.

I fråga om vissa tidigare beviljade tilläggslån — sammanlagt uppgick summan av den 1 juli 1952 utestående tilläggslån till 157,1 miljoner kronor — har 1953 års riksdag efter förslag av Kungl. Maj:t (prop. nr 138; r. skr. nr 296) beslutat att dessa i viss omfattning skall förräntas och återbetalas. Anledningen härtill var, såsom redovisades vid nämnda tillfälle, att kostnadsutvecklingen medfört, att hyrorna i nyuppförda bostadshus kommit att med 15 å 20 procent överstiga hyrorna i tidigare uppförda hus. För att utjämna denna klyfta ansågs det i nuvarande inkomst- och kostnadsläge skäligt med en viss uppjustering av hyresnivån i tidigare uppförda hus. Därigenom möjliggjordes också en avveckling av amorterings- och räntefriheten för huvudparten av motsvarande tilläggslån. I anledning av det fattade beslutet om återbetalning av vissa äldre tilläggslån uppdrog Kungl. Maj:t åt riksräkenskapsverket att avgiva förslag rörande erforderliga åtgärder i avskrivnings- och bokföringshänseende. I skrivelse den 15 december 1953 har riksräkenskapsverket avgivit förslag i ämnet.

I likhet med riksräkenskapsverket anser departementschefen skäl numera saknas för att den 1 juli 1953 utestående tilläggslån, som enligt beslut av statsmakterna vid 1953 års riksdag skall förräntas och amorteras, redovisas såsom indirekt avskrivna. Såsom ämbetsverket föreslagit anses därför ett belopp motsvarande summan av dessa lån böra överföras från avskrivningskontot för bostadsstyrelsens delfond av fonden för låneunderstöd till ett särskilt konto för reserverade avskrivningsmedel. Enligt preliminära beräkningar inom bostadsstyrelsen uppgår summan av de tilläggslån som skall förräntas och amorteras till 115—116 miljoner kronor. Av detta belopp avses i enlighet med riksräkenskapsverkets förslag 33 586 318 kronor 14 öre skola reserveras för täckning av den brist som den 1 juli 1953 förelåg mellan å ena sidan disponibla medel å avskrivningsanslag och å andra sidan disponibla medel å investeringsanslag för tilläggslån. Återstoden, i runt tal 82 miljoner kronor, förutsättes få disponeras för avskrivning av det för budgetåret 1954/55 äskade investeringsanslaget om 150 miljoner kronor. I detta sammanhang erinras om att efter den 1 januari 1952 med förhöjt belopp beviljade tilläggslån enligt statsmakternas beslut tills vidare skall vara räntefria och stående. I vad mån dessa lån kommer att återkrävas blir beroende av de framtida förhållandena på hyresmarknaden. Skulle beslut om återbetalning framdeles fattas, anses ett avräkningsförfarande motsvarande det nu föreslagna böra få tillämpas. Med hänsyn härtill anses icke någon anledning finnas att frångå nuvarande avskrivningsregler. Efter en avskrivningsprocent av 100 skulle sålunda för nästa budgetår med hänsyn till vad förut sagts endast erfordras ett belopp av $(150 - 82 =) 68$ miljoner kronor i anslag för avskrivning av tilläggslån.

Motionerna.

I de likalydande motionerna *I: 86* (av herrar Björnberg och Lundqvist) och *II: 129* (av herr Svensson i Krokstorp) anhålles att riksdagen måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställa om en skyndsamt utredning angående omorganisationen av bidragsverksamheten till fiskarbestäder m. m. samt sådan ändring av kungörelsen nr 472/1939 att densamma blir tillämplig för hela landet och att bidrag även kan erhållas för anordnande av enklare båtbyggor och därmed jämförliga anordningar.

I de likalydande motionerna *I: 128* (av herr Ivar Nilzon m. fl.) och *II: 140* (av herrar Adolfsson och Ericsson i Näs) hemställes, att riksdagen i enlighet med motionernas syfte måtte besluta, att lantarbetarbestäder, som uppförts med statliga lantarbetarbestådslån och lantarbetarbestådsbidrag, må med oförändrade låne- och bidragsvillkor kunna uthyras som bostad även till annan person än fastighetens lantarbetare, samt hos Kungl. Maj:t begära att härför erforderliga författningsbestämmelser måtte utfärdas.

I de likalydande motionerna *I: 148* (av herr Franzon m. fl.) och *II: 378* (av herr Birke m. fl.) föreslås, att riksdagen måtte besluta att i skrivelse till Kungl. Maj:t uttala att med ordet kommun i Kungl. Maj:ts kungörelse nr 487/1953 angående ändring i kungörelsen den 30 juni 1948 (nr 587) om tertiärlån och tillägglån för flerfamiljshus även må förstås ladtstingskommun.

I de likalydande motionerna *I: 285* (av herr Ohlon m. fl.) och *II: 384* (av herr Ohlin m. fl.) hemställes, att riksdagen

- A. med avslag på Kungl. Maj:ts förslag beträffande anslag och bemyndigande ram för tillägglån för budgetåret 1954/55 beslutar, att det statliga stödet till bostadsbyggandet från och med den 1 juli 1954 skall utgå i form av löpande bidrag,
- B. medger, att under budgetåret 1954/55 preliminära beslut angående lån, som skall utgå från lånefonden för bostadsbyggande, må meddelas intill ett belopp av 717 milj. kr.,
- C. till lånefonden för bostadsbyggande för budgetåret 1954/55 anvisar ett investeringsanslag av 550 milj. kr.,
- D. i skrivelse till Kungl. Maj:t
 1. anhåller, att Kungl. Maj:t, för den händelse att nu beviljade anslag till bestådslån på kapitalbudgeten och fastställda bemyndiganderna leder till att faktiskt förefintliga arbetskrafts- och materielresurser icke tillfredsställande utnyttjas för att bostadsbyggandet skall bli så stort som möjligt, måtte förelägga riksdagen de tilläggsförslag, som erfordras för uppnåendet av detta syfte,
 2. uttalar, att onödigt inskränkning av flerfamiljshusproduktionen på orter, där svår bostadsbrist råder, i möjligaste mån måtte undvikas.

I de likalydande motionerna *I: 287* (av herrar Ohlon och Sundelin) och *II: 387* (av herr Ohlin m. fl.) hemställes, att riksdagen måtte

- A. avslå Kungl. Maj:ts förslag om reservationsanslag till avskrivning av nya kapitalinvesteringar med 100 milj. kronor till lånefonden för bostadsbyggande och 68 milj. kronor till tillägglån för viss bostadsbyggnadsverksamhet,
- B. besluta, att belopp om 82 milj. kronor motsvarande tidigare utlämnade, numera ränte- och amorteringsbärande tillägglån, vilka under de följande 30 åren kommer att återbetalas, icke må på en gång användas för avskrivningar av nya tillägglån utan tills vidare skall kvarstå som riskfond för dessa lån.

I de likalydande motionerna *I: 288* (av herr William Ohlsson m. fl.) och *II: 382* (av herr Adamsson m. fl.) hemställes, såvitt nu är i fråga, att riksdagen vid behandlingen av Kungl. Maj:ts i proposition nr 1 framlagda förslag om ramarna för preliminära beslut om lån för bostadsproduktionen måtte bemyndiga Kungl. Maj:t att vidga dessa ramar med de belopp, som må befinnas erforderliga för att säkerställa jämn sysselsättning inom bostadsbyggandet och en så stor produktion av nya bostäder som tillgängliga resurser medger.

I de likalydande motionerna *I: 301* (av fru Sjöström-Bengtsson m. fl.) och *II: 372* (av herr Gustafson i Göteborg m. fl.) hemställes, att riksdagen måtte bevilja Stiftelsen Guldhedens studiehjem, Göteborg, ett anslag till inköp av rumsinventarier på sammanlagt 89 100 kr. samt ett ränte- och amorteringsfritt lån på 150 000 kr. som bidrag till byggnadskostnaderna.

I de likalydande motionerna *I: 383* (av herr Ewerlöf m. fl.) och *II: 489* (av herr Hjalmarson m. fl.) hemställes, att riksdagen måtte besluta

I a) att i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställa, att redan påbörjad översyn av de byggnadstekniska författningarna i syfte att avlägsna förefintliga hinder för en effektiv bostadsproduktion måtte påskyndas,

b) att i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställa, att Kungl. Maj:t måtte vidtaga åtgärder för att påskynda inom byggnadsstyrelsen och bostadsstyrelsen pågående undersökningar om lämpliga åtgärder för koncentration av bebyggelsen till städernas centrala delar,

c) att i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställa om utredning rörande former för inrättande av statlig maskinprovning beträffande byggnadsindustriens maskiner,

d) att — i syfte att åstadkomma konkurrens på lika villkor — tertiärlån skall beviljas upp till 90 procent av den totala produktionskostnaden mot enbart inteckningssäkerhet, oavsett förvaltningsformen, samt upp till 100 procent för s. k. allmännyttiga företag mot kommunal borgen och upp till 95 procent för kooperativa och enskilda företag mot borgen av kommun, industriföretag eller annat företag av motsvarande ekonomisk styrka, dock att kooperativt företag under en övergångstid av tre år skall utan borgen få låna upp till 95 procent;

II a) att i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställa, att Kungl. Maj:t snarast måtte låta igångsätta utredning rörande bostadsstyrelsens personalorganisation,

b) att i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställa, att Kungl. Maj:t måtte vidtaga åtgärder för att påskynda utredningen angående övergång till kreditgarantisystem,

c) att räntegaranti å primärlån som utlämnas från och med den 1 juli 1954 skall grundas på en räntesats av 3,5 i stället för nu gällande 3 procent,

d) att familjebostadsbidrag skall utgå till alla ur standardsynpunkt godtagbara lägenheter oavsett produktionsåret,

e) att bottenförstärkningen å familjebostadsbidraget å 210 kr. skall förstärkas med 100 kr. för varje barn utöver två — dock för högst fem barn utöver två;

III a) att de provisoriska tilläggslånen (kungörelse nr 756/151) för hus färdigställda efter utgången av år 1954 skall sänkas till ett kapitalbelopp motsvarande 1 krona per m² lägenhetsyta,

b) att de ortsdifferentierade tilläggslånen (kungörelse nr 587/1948) icke skall utgå för hus färdigställda efter 1954 års utgång,

c) att räntefri stående del av egnahemslån icke skall behöva återbetalas annat än där bostadsstyrelsen så prövar skäligt i samband med varaktig överlåtelse av fastigheten,

d) att återstående delen av tilläggslånen enligt 1942, 1946 och 1948 års tertiärlånekungörelser skall upptagas till förräntning och amortering,

e) att räntesatsen å tertiärlån som utlämnas från och med den 1 juli 1954 skall utgöra 3,5 procent i stället för nu utgående 3 procent,

f) att avslå Kungl. Maj:ts förslag om ett anslag på 4 miljoner kronor till lånefonden för maskinanskaffning inom byggnadsindustrien;

IV a) att medgiva att under budgetåret 1954/55 dels preliminära beslut angående lån, som skall utgå från lånefonden för bostadsbyggande, må meddelas intill ett belopp av 600 000 000 kronor, dels preliminära beslut angående lån, som skall utgå från anslaget till tilläggslån till viss bostadsbyggnadsverksamhet, må meddelas intill ett belopp av 77 000 000 kronor;

V 1. att för driftbudgeten under femte huvudtiteln

a) till Bostadsstyrelsen. Avlöningar anvisa ett anslag av 3 537 500 kronor,

b) till Bostadsstyrelsen: Omkostnader anvisa ett anslag av 520 000 kronor,

c) till Kapitalmedelsförkluster och ränteeftergifter å vissa bostadsbyggnadslån anvisa ett förslagsanslag av 10 000 000 kronor,

d) till Bostadsrabatter anvisa ett förslagsanslag av 94 000 000 kronor,

2. till avskrivning å lånefonden för bostadsbyggande anvisa ett anslag av 50 miljoner kronor.

I motionen I: 147 (av herr Norling m. fl.) hemställes, att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t uttalar, att en nybyggnad av 60 000 lägenheter bör utgöra minimiprogram för bostadsbyggandet under nästkommande budgetår, och anhåller att härför ytterligare erforderliga medel för långivningen ställs till förfogande, samt att riksdagen i fråga om de provisoriska tilläggslånen måtte besluta en återgång till den tidigare beräkningsgrunden motsvarande fyra kronor per kvadratmeter lägenhetsyta och att för höjningen erforderliga medel tillföres fonden för låneunderstöd.

I motionen *I: 257* (av herr Edvin Thun) hemställs, att riksdagen måtte besluta att i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställa om utredning i syfte att nå enhetliga och likvärdiga bestämmelser rörande bottenlångivningen för egnahem, uppförda med stöd av statliga egnahemslån, och att, om en uppgörelse med de bottenlånbeviljande penninginrättningarna icke kan träffas, frågan om generell fördjupning av egnahemslånet utredes samt slutligen att oberoende av dessa frågan om förlängning av amorteringstiden å statliga egnahemslån i egnahem uppförda med sten eller likvärdigt material utredes. Utredning och förslag bör om möjligt föreläggas höstrikdagen innevarande år.

I motionen *II: 127* (av herr Jacobson i Vilhelmina) hemställs, att riksdagen måtte besluta om ändring av § 1 i kungörelsen om statsbidrag till anordnande av pensionärshem av den 22 juni 1939, varvid sagda paragraf skulle erhålla följande lydelse:

Statsbidrag till anordnande av hem, avsedda för beredande av billiga hyresbostäder huvudsakligen åt mindre bemedlade åldringar och invalider, må under de villkor, som nedan stadgas, utgå till kommun eller till företag, vilket på sätt i 9 § sägs blivit för här avsett syfte godkänt såsom allmännyttigt eller kooperativt bostadsföretag;

eller att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställer om utredning av frågan om ändrade bestämmelser för statsbidrag till anordnande av pensionärsbostäder.

I motionen *II: 131* (av herrar Boija och Stenberg) hemställs, att riksdagen måtte

- a) medgiva att under budgetåret 1954/55 beslut om bidrag till viss bostadsförbättringsverksamhet må meddelas intill ett belopp av 30 000 000 kronor;
- b) till Bidrag för viss bostadsförbättringsverksamhet för budgetåret 1954/55 anvisa ett reservationsanslag av 7 000 000 kronor.

I motionen *II: 386* (av herr Ohlin m. fl.) hemställs, att riksdagen måtte besluta

1. att godkänna en höjning av anslaget under femte huvudtiteln till Kapitalmedelsförluster och ränteeftergifter från 13 200 000 till 24 200 000 kronor;
2. att bemyndiga bostadsstyrelsen att under budgetåret 1954/55 meddela preliminära beslut om löpande bidrag till bostadslån intill ett belopp av 12,75 milj. kronor;
3. att hos Kungl. Maj:t begära att lånevillkoren för olika företagsformer inom bostadsproduktionen från och med 1 juli 1954 omläggas enligt i motionen angivna riktlinjer i syfte att bereda likvärdiga konkurrens-möjligheter;
4. att den extra amorteringsskyldigheten för enskilda företag omedelbart skall avvecklas;
5. att hos Kungl. Maj:t hemställa om en skyndsamt utredning rörande en ändring av bostadspolitiken, som gör det mera lönande än hittills att effektivisera och förbilliga bostadsproduktionen.

I motionen II: 389 (av herr Andersson i Dunker m. fl.) hemställas, att riksdagen måtte

- 1) besluta, att egnahemslån och förbättringslån i enlighet med motionens syfte må kunna utgå för bostadsbyggnad å jordbruksfastighet, som för fastigheten behövs utöver befintlig manbyggnad, samt
- 2) hos Kungl. Maj:t anhålla om att härför erforderliga författningsändringar måtte vidtagas.

Beträffande de skäl, motionärerna anfört till stöd för sina yrkanden, får utskottet hänvisa till motionerna II: 129, II: 140, I: 148, II: 384, II: 387, II: 382, II: 372, II: 489, I: 147, I: 257, II: 127, II: 131, II: 386 och II: 389.

Utskottet.

Allmänna grunder för bostadspolitiken. I motionerna I: 285 och II: 384 samt II: 386 föreslås, att tillägglånet till flerfamiljshus skall ersättas med ett löpande bidrag jämte en minskad amortering å tertiärlånet, allt i enlighet med ett av 1951 års bostadsutredning i slutet av år 1952 framlagt förslag.

Utskottet vill inledningsvis erinra om att bostadsutredningens förevarande förslag endast har avseende på en sådan omläggning av stödet till flerfamiljshus, att en ur vissa synpunkter förenklad handläggning av lånefrågorna skulle möjliggöras. Den av utredningen åsyftade tekniska omläggningen av lån- och bidragsgivningen skulle sålunda få praktisk betydelse, endast om framdeles sådan förändring i de allmänna förutsättningarna för det statliga stödet inträffade, att en ökning eller minskning av redan beviljad subvention framstode som motiverad. En variation i subventionsgraden skulle enligt utredningen enklast kunna verkställas genom att i första hand det löpande bidragets storlek ändrades.

Under de senaste åren har byggnadskostnaderna tenderat att sjunka. Anledning saknas att antaga, att en sådan markant förändring i kostnadsläget skall inträffa, som kan ge fog för en omprövning av grunderna för hyresättningen och av redan beviljade subventioner. Härav följer att — oberoende av hur en slutlig bedömning av de administrativa problem, bostadsutredningen har fäst uppmärksamheten på, kan utfalla — den av utredningen förordade omläggningen av stödet till flerfamiljshus icke f. n. framstår som aktuell.

I förevarande motioner har emellertid till stöd för ett omedelbart genomförande av bostadsutredningens förslag anförts, att skattebetalarna icke bör genom skatter finansiera en stor del av kapitalkostnaderna för nybyggda bostäder och göra detta i vida större utsträckning än vad som svarar till de förluster, som kan väntas drabba statskassan. Enligt motionärernas mening bör skattebetalarna under de närmaste åren avkrävas endast de faktiska ränteförlusterna och en måttlig avskrivning.

Utskottet, som i det följande till mera ingående prövning upptager frågan i vilken utsträckning anslag till lån för bostadshus bör föranleda uppförande

av avskrivningsanslag å driftbudgeten, vill betona, att bostadsutredningens förslag till teknisk omläggning av stödet till flerfamiljshus icke alls berör den viktiga frågan, huruvida och i vad mån beviljade subventioner kan förväntas leda till definitiv förlust för statsverket och ej heller tar sikte på den därav beroende frågan i vilken utsträckning utgifterna för bidragsgivningen skall bestridas med skattemedel. Enligt nuvarande ordning kommer belopp motsvarande vad som beviljas i tilläggsån att bli en definitiv förlust, för den händelse icke en mera avsevärd höjning av hyror och bostadskostnader tillåtes ske i framtiden. Beviljade tilläggsån kan sålunda återkrävas, endast om en dylik hyreshöjning kommer till stånd. Enligt bostadsutredningens av motionärerna tillstyrkta förslag skulle någon ändring häri icke företagas. En del av tertiärlånet, motsvarande det nuvarande tilläggslånet, skulle nämligen enligt utredningens förslag tillsvidare vara amorteringsfri och kunna återkrävas endast om en mera avsevärd hyreshöjning inträffade, d. v. s. allenast under samma entydiga villkor, som nu gäller för återkrävande av tilläggsån.

Statens förluster i anledning av beviljade subventioner är alltså oberoende av subventionens form. En reducering av förlusterna kan åvägbringas, endast därigenom att hyror tillåtes stiga. Utskottet kan inte instämma i vad i förevarande motioner anföres därom att statens förluster kan beräknas bli avsevärt mindre än vad som svarar mot beviljade kapitalsubventioner, enär utskottet anser att anledning f. n. saknas att räkna med en betydande allmän hyreshöjning i framtiden.

Härav följer att utskottet icke kan tillmäta de av motionärerna anförda skälen för att nu genomföra bostadsutredningens förevarande förslag någon vikt. Utskottet vill jämväl erinra om den pågående utredningen angående införande av ett kreditgarantisystem på bostadsområdet. I varje fall bör intill dess ifrågavarande utredning har slutförts en omläggning av långivningens icke övervägas.

I anledning av vad sålunda har anförts avstyrker utskottet det i motionerna I: 285 och II: 384 samt II: 386 framförda förslaget om en omläggning av stödet till flerfamiljshus.

I motionerna I: 383 och II: 489 anhålles, att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställer, att Kungl. Maj:t måtte vidtaga åtgärder för att påskynda utredningen angående övergång till ett kreditgarantisystem på bostadsområdet.

Utskottet delar visserligen den i motionerna framförda uppfattningen, att det är önskvärt att utredningen i fråga påskyndas. Genomförandet av ett kreditgarantisystem förutsätter emellertid att primär- och sekundärlånegivare av skilda slag förklarar sig beredda att medverka. Det torde förden skull icke f. n. vara möjligt att bedöma i vilken takt utredningen, som väsentligen torde vara en förhandlingsfråga, skall kunna genomföras. Utskottet kan därför icke biträda ifrågavarande yrkande.

I motionerna I: 383 och II: 489 anhålles, att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställer dels att en av 1951 års byggnadsutredning påbörjad

översyn av de byggnadstekniska författningarna i syfte att avlägsna hinder för en effektiv bostadsproduktion påskyndas, dels att en utredning rörande formerna för inrättande av statlig maskinprovning beträffande byggnadsindustriens maskiner kommer till utförande. I motionen II: 386 anhålles om en skyndsamt utredning rörande en ändring av bostadspolitiken, som gör det mera lönande än hittills att effektivisera och förbilliga bostadsproduktionen.

Såsom grund för samtliga ifrågavarande yrkanden åberopas önskemålet att underlätta och befordra rationalisering av bostadsproduktionen. Utskottet delar den i motionerna I: 383 och II: 489 framförda uppfattningen, att de byggnadsföretagare, som söker efter möjligheter att rationalisera och förbilliga bostadsbyggandet, icke bör hindras av alltför rigorösa bestämmelser. Det bör i detta sammanhang vidare erinras om att staten i olika former stödjer strävandena att genom moderna produktionsmetoder, ökad användning av maskinella hjälpmedel och ändamålsenliga konstruktioner bringa ned byggnadskostnaderna. Det allmännas åtgärder i detta syfte har under senare tid kraftigt intensifierats. Statens nämnd för byggnadsforskning, som inrättades den 1 juli 1953, har till uppgift att befordra forsknings-, utrednings- och rationaliseringsarbetet inom byggnadsområdet. Staten underlättar anskaffandet av maskinella hjälpmedel genom förmånliga lån. Bostadsstyrelsen äger att bevilja tertiär- och tillägglån till experimenthus, varigenom ett värdefullt stöd kan lämnas de byggnadsföretagare, som önskar praktiskt tillämpa nya byggnadsmetoder.

I motionen II: 386 anföres emellertid, att den svenska bostadspolitiken icke lyckats åstadkomma ett tillräckligt förbilligande av bostadsproduktionen, vilket enligt motionärerna sammanhänger bl. a. med att de ekonomiska stimulanserna åt dem som bygger effektivt och ekonomiskt till stor del har bortfallit. Enligt vad som uttalas i motionen skulle bostadsstyrelsen fixera hyrorna efter bostadshusens produktionskostnader, medan man i utlandet på flera håll syntes genom att de normala kostnaderna för vissa typer av hus kunnat bedömas börjat använda en sådan ordning att ekonomiska fördelar tillfaller de effektiva och uppfinningsrika, vilket verkar sänkande på kostnaderna.

Enligt vad utskottet har inhämtat tillämpar bostadsstyrelsen vid beviljande av tertiär- och tillägglån den principen, att det för utmätande av lån och hyror utslagsgivande belåningsvärdet fastställs med utgångspunkt icke enbart från de faktiska byggnadskostnaderna i det enskilda fallet utan även från de beräknade normala byggnadskostnaderna på orten. Innebörden härav är att den byggnadsföretagare, som bygger rationellt och billigt, kan tillgodogöra sig en större vinst än den företagare, som använder sig av ett dyrare byggnadssätt. Den av bostadsstyrelsen tillämpade värderingsprincipen synes väl tillgodose det av motionärerna framställda önskemålet.

Vad angår förslaget i motionerna I: 383 och II: 489 om en utredning rörande formerna för inrättande av statlig provning av byggnadsindustriens maskiner torde denna fråga falla inom nämndens för byggnadsforskning

verksamhetsområde. Då utskottet förutsätter, att forskningsnämnden tager de initiativ, som kan befinnas motiverade, synes behov av särskild utredning icke föreligga.

Utskottet vill i detta sammanhang slutligen understryka angelägenheten av att Kungl. Maj:t och de olika myndigheter, som har att taga befattning med byggnadsfrågor av skilda slag, med uppmärksamhet följer utvecklingen och vidtager de ytterligare åtgärder i syfte att underlätta och främja rationaliseringssträvandena, vilka må befinnas erforderliga. Vid sådant förhållande torde behov ej föreligga av att i särskild ordning aktualisera vissa enstaka med rationaliseringsarbetet sammanhängande frågor. Utskottet anser därför att de förutnämnda yrkanden, som i detta hänseende ställts i motionerna I: 383 och II: 489 samt II: 386 icke bör föranleda någon riksdagens åtgärd.

I motionerna I: 383 och II: 489 anhålles, att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställer, att Kungl. Maj:t måtte vidtaga åtgärder för att påskynda inom byggnadsstyrelsen och bostadsstyrelsen pågående undersökningar om lämpliga åtgärder för koncentration av bebyggelsen till städernas centrala delar.

Enligt vad utskottet har inhämtat, är den åsyftade utredningen i sitt slutskede, varför någon åtgärd i anledning av förevarande yrkande icke torde vara erforderlig.

I motionen I: 147 hemställes, att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t uttalar att en nybyggnad av 60 000 lägenheter bör utgöra ett minimiprogram för bostadsbyggandet under nästa budgetår.

Utskottet vill erinra om att bostadsbyggandets storlek är beroende av vitt skilda omständigheter, nämligen av de reala resurserna, främst tillgången på yrkesutbildad arbetskraft, men även av den vikt som tillmätas andra angelägna byggnadsbehov samt slutligen jämväl av den ökning av produktionskapaciteten, som kan bli en följd av olika rationaliseringsåtgärder. Under beaktande härav finner utskottet det icke vara möjligt att närmare ange, hur stort bostadsbyggandet kan bli under nästa budgetår. Av grundläggande betydelse är att de fastställda riktlinjerna för bostadsbyggandet vidhålls. Bostadsbyggandet bör alltså givas den omfattning, som de reala resurserna och hänsynstagandet till andra viktiga byggnadsbehov medger. Utskottet avstyrker fördenskull förevarande yrkande i motionen I: 147.

Utskottet övergår nu till att behandla de särskilda låne- och bidragsfrågorna.

Tilläggsfråga till flerfamiljshus. I propositionen begäres bemyndigande för Kungl. Maj:t att i den mån kostnadsutvecklingen giver anledning därtill minska det provisoriska tilläggslånet och — om så visar sig möjligt — helt avveckla detsamma i fråga om flerfamiljshus, som kommer att uppföras framdeles. I vad det gäller det ortsdifferentierade tilläggslånet har departementschefen ej funnit anledning att överväga någon ändring.

I motionerna I: 383 och II: 489 föreslås, dels att det provisoriska tilläggs-

lånet för hus, som färdigställes efter utgången av år 1954, skall sänkas till kapitalbelopp motsvarande en krona per kvm lägenhetsyta, dels att det ortsdifferentierade tillägglånet skall slopas. I motionen I:147 hemställs, att riksdagen måtte besluta om återgång till den ursprungliga beräkningsgrunden för det provisoriska tillägglånet.

Utskottet delar departementschefens uppfattning, att ifrågavarande subventioner till flerfamiljshus i vad det gäller härefter byggda hus om möjligt bör ytterligare minskas. En förutsättning för de hittills vidtagna sänkningarna har varit, att hyrorna i nya hus icke skall behöva sättas högre än i tidigare uppförda hus med full subvention. En minskning av tillägglånet har alltså gjorts beroende av byggnadskostnadernas utveckling. Någon ändring häri anser utskottet icke böra ifrågakomma.

Vad angår yrkandena i motionerna I: 383 och II: 489 vill utskottet erinra om att desamma utgör punkter i ett i dessa motioner framlagt program för avveckling av de generella subventionerna till nya flerfamiljshus. Utskottet kommer i det följande att närmare behandla motionärernas olika förslag i berörda fråga men vill i detta sammanhang anföra några allmänna synpunkter i anledning av ifrågavarande program.

I motionerna förordas sålunda utöver vad förut nämnts, dels att räntan å tertiärlån skall höjas från 3 till 3,5 procent, dels att den av staten garanterade räntan å primärlån skall höjas likaledes från 3 till 3,5 procent. Vid oförändrade byggnadskostnader skulle ett godtagande av förslaget om höjda räntor medföra en ökning av kapitalkostnaderna med i runt tal 2 kronor och 50 öre per kvm lägenhetsyta, medan den föreslagna reduktionen av tillägglånen skulle betyda en ökning med lägst 1 krona och 10 öre och högst 2 kronor och 86 öre. Den sammanlagda ökningen av de årliga kapitalkostnaderna torde sålunda under antagande av oförändrat kostnadsläge kunna beräknas bli lägst 3 kronor och 60 öre och högst 5 kronor och 36 öre per kvm lägenhetsyta. Det stora flertalet kommuner är inplacerade i någon av de två högsta för det ortsdifferentierade tillägglånet inrättade ortsgrupperna. Det kan beräknas, att kapitalkostnaderna vid godtagande av motionärernas ifrågavarande program skulle komma att i dessa kommuner ökas med omkring 5 kronor per kvm lägenhetsyta. För en tvårumslägenhet om ca 60 kvm skulle årshyran i så fall i regel öka med omkring 300 kronor om året, motsvarande en hyreshöjning av 15 å 20 procent.

I den här redovisade beräkningen angående verkningarna på hyrorna av motionärernas program för avveckling av de generella subventionerna har, som förut nämnts, antagits att byggnadskostnaderna förblir oförändrade. Utskottet har emellertid därmed icke velat göra gällande, att ej en sänkning av byggnadskostnaderna kan komma att äga rum framdeles. Tendenser till kostnadssänkning föreligger, och genom ett intensifierat arbete för förenkling och rationalisering av byggnadsmetoderna synes en ytterligare reduktion av kostnaderna kunna vinnas. Det bör dock beaktas, att jämlikt Kungl. Maj:ts beslut i november 1953 det provisoriska tillägglånet i fråga om de företag, vilka blir färdiga efter utgången av 1954, blir något lägre än för tidi-

gare färdigställda hus. Redan nu gällande lånevillkor innebär alltså, att hänsyn har tagits till förutsebara sänkningar av byggnadskostnaderna. Endast om en ytterligare, opåräknad minskning av kostnaderna med omkring 25 procent skulle inträffa under den allra närmaste tiden, bleve motionärernas förslag beträffande subventionerna utan verkan på hyrorerna.

Utskottet finner det alltså ådagalagt, att ett godtagande av den avveckling av de generella subventionerna, som förordas i motionerna I: 383 och II: 489, skulle innebära acceptandet av en avsevärt högre hyresnivå än den nuvarande och strida mot de principer för hyressättningen, till vilka utskottet i de föregående anslutit sig. Utskottet avstyrker fördenskull i förevarande sammanhang motionärernas förslag dels om sänkning av det provisoriska tilläggslånet, dels om slopande av det ortsdifferentierade tilläggslånet. Ej heller det i motionen I: 147 ställda yrkandet i fråga om det provisoriska tilläggslånet kan utskottet biträda.

I motionerna I: 383 och II: 489 hemställas, att återstående delen av tilläggslån, beviljade enligt 1942, 1946 och 1948 års tertiärlånekungörelser, skall upptagas till förräntning och amortering.

Utskottet vill erinra om att dessa tidigare beviljade tilläggslån enligt beslut av 1953 års riksdag i sin helhet skall förräntas och amorteras om lånet motsvarar högst 26 kronor per kvm lägenhetsyta. Större lån skall definitivt avskrivas till den del de överstiger 26 kronor per kvm men i övrigt återbetalas. Enligt vad utskottet inhämtat har bostadsstyrelsen i överensstämmelse med riksdagens beslut numera verkställt de avskrivningar, varom här är fråga. Utskottet avstyrker förevarande yrkande.

Tertiärlån till flerfamiljshus. I propositionen framlägges icke några förslag till ändringar av villkoren för tertiärlån för flerfamiljshus. I flera motioner har emellertid ändringsyrkanden framställts.

I motionerna I: 383 och II: 489 föreslås sålunda — i syfte att åstadkomma konkurrens på lika villkor — att tertiärlån skall oavsett förvaltningsformen beviljas upp till 90 procent av den totala produktionskostnaden mot enbart inteckningssäkerhet, upp till 100 procent för allmännyttiga företag mot kommunal borgen och upp till 95 procent för kooperativa och enskilda företag mot borgen av kommun, industriföretag eller annat företag av motsvarande ekonomisk styrka, dock att kooperativt företag under en övergångstid av tre år skall utan borgen få låna upp till 95 procent.

I motionen II: 386 hemställas dels att lånevillkoren för olika företagsformer inom bostadsproduktionen skall fr. o. m. den 1 juli 1954 omläggas i syfte att bereda likvärdiga konkurrensmöjligheter, dels ock att den extra amorteringskyldigheten för enskilda företag skall avvecklas.

Utskottet finner icke ådagalagt, att en jämkning av lånevillkoren i enlighet med motionärernas yrkanden skulle verka befordrande på konkurrensen mellan olika kategorier av företagare. Kommunala, allmännyttiga och kooperativa företag arbetar utan enskilt vinstsyfte. De för dessa kategorier gällande lånevillkoren har fastställts under beaktande av detta förhållande.

De krav i fråga om egen kapitalinsats, som lämpligen bör ställas på olika företagarkategorier, har noga övervägts, varvid behovet av att underlätta tillkomsten av hyresbostäder varit bestämmande för lånevillkoren, såvitt angår kommunala och allmännyttiga företag, medan önskemål om att vidga kretsen av dem, som har ekonomiska möjligheter att förvärva bostadsrättslägenhet, varit avgörande i vad det rör villkoren för kooperativa företag. Vad angår enskilda företag har den övre lånegränsen fastställts under iakttagande av att tillräcklig garanti mot förluster å statslånet förutsätter att företagaren själv gör en icke alltför obetydlig egen insats.

Ett särskilt skäl för att utöka lånemöjligheterna för enskilda företag på det i förevarande motioner angivna sättet skulle kunna vara att villigheten att igångsätta nya företag vore otillräcklig. Det har tidigare icke sänkts farhågor för att företagarinitiativen kunde komma att svikta, varvid uppmärksamheten blivit fäst på det förhållandet, att enskilda företagare uppgivit sig ha svårigheter att slutligt finansiera nya bostadshus. F. n. synes emellertid produktionsviljan mer än väl förslå för att fylla tillgängligt utrymme för bostadsbyggande. Anledning saknas därför att nu till omprövning upptaga förevarande lånefråga. Utskottet vill slutligen erinra om att, därest ett kreditgarantisystem på bostadsområdet skall genomföras, en översyn av skilda lånevillkor kan visa sig erforderlig och att därför de i förevarande motioner framställda förslagen till jämkningar i villkoren icke nu bör förleda någon åtgärd.

På grund av det anförda avstyrker utskottet ifrågavarande yrkanden i motionerna I: 383 och II: 489 samt II: 386.

I motionerna I: 383 och II: 489 hemställs, att räntesatsen å tertiärlån skall utgöra 3,5 procent och att räntegarantien å primärlån skall grundas på en räntesats av 3,5 procent i stället för nu gällande 3 procent.

Utskottet har i det föregående i samband med behandling av förslag om sänkning av tilläggslånen anförts allmänna synpunkter på det av motionärerna framlagda programmet för avveckling av de generella subventionerna, vari förevarande förslag om högre räntor ingår. Såsom utskottet visat skulle ett godtagande av yrkandet om höjning av räntorna medföra en betydande ökning av kapitalkostnader och hyror, vilken enligt utskottets mening icke bör ifrågakomma. Utskottet avstyrker därför ifrågavarande förslag.

I motionerna I: 148 och II: 378 yrkas att landsting skall jämföras med primärkommuner i fråga om möjligheterna att erhålla tertiär- och tilläggs-lån för flerfamiljshus.

Utskottet anser liksom motionärerna det rimligt, att landsting skall kunna beviljas lån mot enbart landstingets borgen i de fall, där sedvanlig in-teckningssäkerhet icke kan ställas. I vidare mån är utskottet f. n. icke berett att tillstyrka förevarande motioner.

Egnahemslån och förbättringslån. I syfte att åstadkomma en ökad smidighet i tillämpningen föreslås i propositionen att nuvarande maximibestämmelser beträffande husens storlek som villkor för egnahemslån ändras och

i fortsättningen får avse en högsta lägenhetsyta av 125 kvm, lika för alla hustyper. Såsom departementschefen anfört talar för en dylik ordning jämväl att samma bestämmelse numera gäller som villkor för familjebostadsbidrag till familj i en- och tvåfamiljshus. Utskottet tillstyrker därför Kungl. Maj:ts förslag.

I motionerna I: 383 och II: 489 föreslås, att räntefri stående del av egnahemslån icke skall behöva återbetalas annat än där bostadsstyrelsen så prövar skäligt i samband med varaktig överlåtelse av fastigheten.

Utskottet vill erinra att riksdagen förra året anslöt sig till Kungl. Maj:ts förslag, att kapitalsubventioner till därefter byggda en- och tvåfamiljshus skulle ges formen av en under tio år räntefri stående del av egnahemslånet. Frågan huruvida därefter denna lånedel skall avskrivas eller återkrävas skall enligt riksdagens beslut göras beroende av utvecklingen av bostadskostnader och fastighetsvärden. Utskottet finner icke sådana skäl anförda, som motiverar att denna fråga nu omprövas. Ifrågavarande yrkande i motionerna I: 383 och II: 489 avstyrkes sålunda av utskottet.

I motionen I: 257 anhålles om utredning i syfte att nå enhetliga och likvärdiga bestämmelser rörande bottenlångivningen för egnahem, uppförda med stöd av statliga lån. Enligt motionens yrkande bör, om en uppgörelse med de bottenlånbeviljande penninginrättningarna icke kan träffas, frågan om generell fördjupning av egnahemslånet utredas. Oberoende härav förordas jämväl en utredning angående frågan om förlängning av amorteringstiden för statliga egnahemslån till hus uppförda med sten eller likvärdigt material.

Gällande lånebestämmelser ger det lånebeviljande organet möjlighet att, om krav på amortering och ränta å bottenlån ställs som uppenbarligen icke kan godtas med hänsyn till låntagarens inkomstförhållanden, fördjupa det statliga egnahemslånet intill 90 % av produktionskostnaden. Utskottet finner det angeläget, att bottenlånefrågan för egnahemslåntagare kan ordnas på ett fullt tillfredsställande sätt. Det torde närmast ankomma på bostadsstyrelsen att följa utvecklingen och i mån av befogenhet vidtaga de åtgärder, vartill densamma kan giva anledning. Huruvida under sådana förhållanden frågan om en generell fördjupning f. n. har en så stor räckvidd att särskilda åtgärder i enlighet med motionens yrkande kan anses påkallade finner utskottet tveksamt. I varje fall synes det lämpligt att avvakta resultatet av pågående kreditgarantiutredning, innan frågan aktualiseras. Utskottet finner icke heller skäl biträda motionens yrkande om utredning av frågan om förlängning av amorteringstiden för egnahemslån.

I motionen II: 389 föreslås, att egnahemslån liksom förbättringslån skall kunna utgå för bostadsbyggnad å jordbruksfastighet, som för denna fastighet behövs utöver befintlig manbyggnad.

Motionärernas yrkande förutsätter, att behov icke finns av lantarbetarbostad, för vilken lån enligt därom gällande bestämmelser kan utgå. I stället äsyftas eu sådan uppmjukning av villkoren för egnahemslån och förbättringslån, att lån kan beviljas utan att någon avstyckning sker från stam-

fastigheten. Enligt utskottets mening bör denna fråga prövas i anslutning till de förslag, som 1948 års sakkunniga för vissa bostadsförbättringsfrågor framlagt i oktober 1952 angående egnahems- och förbättringslån till bostadshus, som icke bebos av fastighetens ägare. Utskottet avstyrker sålunda motionen.

I propositionen föreslås, att under nästa budgetår — såsom en försöksverksamhet — förbättringslån när särskilda skäl därtill föreligger skall kunna lämnas för upprustning av bostäder åt åldringar i hus med mer än två lägenheter. Räntefritt stående förbättringslån förutsättes i anslutning till vad som gäller för tvåfamiljshus icke få överstiga 4 000 kronor per lägenhet.

Utskottet, som anser att en ökad upprustning av åldringars bostäder är värd allt stöd, tillstyrker Kungl. Maj:ts förslag.

Bostadsrabatter. Propositionen upptar inga ändringsförslag i fråga om bostadsrabatterna.

I motionerna I: 383 och II: 489 yrkas dels att familjebostadsbidrag skall utgå till alla ur standardsynpunkt godtagbara lägenheter oavsett produktionsåret, dels ock att den förstärkning av familjebostadsbidraget, som kan beviljas familjer med små inkomster, skall ökas med 100 kronor för varje barn utöver två, dock för högst fem barn utöver två.

Riksdagen beslöt förra året vissa förenklingar och utvidgningar av ifrågasvarande bidragssystem. Jämlikt de nya bestämmelserna kan familjebostadsbidrag och bränslebidrag utgå till familjer i lägenheter, som ny- eller ombyggt efter år 1941. Vidare kan familjer med små inkomster beviljas ett med 210 kronor om året förstärkt familjebostadsbidrag. Dessa bestämmelser har trätt i tillämpning från och med den 1 oktober 1953. Innan ytterligare erfarenheter vunnits av den utvidgade bidragsgivningen är utskottet icke berett tillstyrka motionärernas förslag. Emellertid vill utskottet i anslutning till sitt av riksdagen förra året godkända uttalande understryka angelägenheten av att frågan om slopandet av tidsgränsen för lägenhets färdigställande som villkor för bidrag ägnas särskild uppmärksamhet.

Övriga frågor. I motionen II: 127 föreslås, att statsbidrag skall utgå för anordnande av pensionärlägenheter icke endast i hus, som förvaltas av allmännyttiga bostadsföretag utan även i hus ägda av kooperativt organiserade företag.

Enligt vad utskottet erfarit prövar åldringsvårdsutredningen f. n. denna fråga. Under hänvisning härtill avstyrker utskottet förevarande motionsyrkande.

I motionerna I: 128 och II: 140 hemställas, att lantarbetarbostäder som uppförts med stöd av lantarbetarbostadslån och lantarbetarbostadsbidrag, skall under oförändrade låne- och bidragsvillkor kunna uthyras som bostad till annan person än fastighetens lantarbetare.

Såsom motionärerna anfört lämnar gällande bestämmelser möjlighet att

i undantagsfall medge användning av ledigbliven lantarbetarbostad för annat ändamål utan att lånet uppsägs till betalning. Utskottet har inhämtat att länsbostadsnämnderna i de av motionärerna åsyftade fallen tillämpar en liberal praxis. Med hänsyn härtill och då utskottet anser att ifrågavarande spörsmål lämpligen bör närmare prövas i samband med de förslag, som framlagts av förutnämnda sakkunniga för vissa bostadsförbättringsfrågor, torde motionerna icke böra föranleda någon riksdagens åtgärd.

I motionerna I: 86 och II: 129 hemställs om en skyndsamt utredning angående omorganisation av bidragsverksamheten till fiskarbostäder m. m.

Utskottet har i tidigare sammanhang förordat, att en omläggning av ifrågavarande bidragsgivning bör verkställas och att i samband därmed även frågan om bidragsbeloppens storlek bör omprövas. Utredning av dessa frågor har enligt vad utskottet inhämtat numera verkställts av fiskeristyrelsen. Då utskottet förutsätter att förslag i ämnet förelägges nästa års riksdag, synes någon åtgärd i anledning av motionerna icke erforderlig.

I motionerna I: 301 och II: 372 hemställs, att riksdagen måtte bevilja stiftelsen Guldhedens studiehem, Göteborg, ett anslag till inköp av rumsinventarier av 89 100 kronor samt ett ränte- och amorteringsfritt lån å 150 000 kronor som bidrag till byggnadskostnaderna.

Ifrågavarande bostadshus är avsett för seminarieelever. Med sin framställning vill motionärerna att statligt lån och bidrag skall beviljas på villkor, som är jämförbara med dem som gäller i fråga om lån till studentbostadshus. Även om utskottet finner framställningen värd visst beaktande anser utskottet dock, att förevarande fråga med hänsyn till konsekvenserna bör prövas i ett större sammanhang. Utskottet avstyrker därför motionerna.

Medelsbehovet för låne- och bidragsverksamheten under budgetåret 1954/55. Kungl. Maj:ts beräkning av medelsbehovet till bostadsförsörjningen förutsätter att anslaget till *Kapitalmedelsförluster och ränteeftergifter å vissa bostadsbyggnadslån* anvisas med 13 200 000 kronor.

I motionen II: 386 föreslås — i anslutning till det förutnämnda yrkandet att tillägglånen skall ersättas med löpande bidrag — att ifrågavarande anslag uppföres med 24 200 000 kronor samt att bostadsstyrelsen skall bemyndigas att under nästa budgetår meddela preliminära beslut om löpande bidrag intill ett belopp av 12 750 000 kronor.

I motionerna I: 383 och II: 489 yrkas, att samma anslag uppföres med 10 000 000 kronor. Förslaget är betingat av yrkandet i dessa motioner om höjning av den av staten garanterade räntan å primärlån.

Då utskottet, som framgår av det föregående, icke har ansett sig böra tillstyrka nyssnämnda yrkanden beträffande formen för subvention och räntehöjning, förordar utskottet att anslaget i enlighet med Kungl. Maj:ts förslag anvisas med 13 200 000 kronor. Av det sagda följer att utskottet jämväl avstyrker yrkandet i motionen II: 386 beträffande preliminära beslut om löpande bidrag.

Beträffande anslagsbehovet till *Bostadsrabatter* yrkas i motionerna I: 383

och II: 489 att Kungl. Maj:ts beräkning höjes från 86 000 000 till 94 000 000 kronor. Förslaget är motiverat av yrkanden i samma motioner om vissa av utskottet i det föregående behandlade utvidgningar av ifrågavarande bidragsgivning.

Utskottet, som i det föregående avstyrkt sistnämnda yrkanden, godtar Kungl. Maj:ts förslag.

Kungl. Maj:t har föreslagit, att till *Bidrag till viss bostadsförbättringsverksamhet* anvisas ett anslag av 30 000 000 kronor.

I motionen II: 131 yrkas dels att under nästa budgetår beslut om bidrag, varom nu är fråga, skall kunna meddelas intill ett belopp av 30 000 000 kronor dels ock att ifrågavarande anslag uppföres med 7 000 000 kronor.

Motionärernas förslag innebär, att medel för nästa budgetår endast skall anvisas i den utsträckning som erfordras för utbetalning av beviljade bidrag. Enligt utskottets mening bör det i första hand ankomma på Kungl. Maj:t att pröva en omläggning av anslagsberäkningen. Utskottet, som biträder Kungl. Maj:ts förslag, avstyrker motionen.

Kungl. Maj:t har föreslagit att till *Lånefonden för bostadsbyggande* och till *Tilläggsån till viss bostadsbyggnadsverksamhet* skall anvisas anslag av 400 000 000 kronor respektive 150 000 000 kronor.

I motionerna I: 285 och II: 384 yrkas, att anslag till tilläggsån ej längre skall anvisas och att i stället anslaget till lånefonden skall uppföras med 550 000 000 kronor. Förslaget har motiverats med yrkandet i dessa motioner om kapitalsubvention i form av löpande bidrag.

Utskottet, som i det föregående avstyrkt sistnämnda yrkande, tillstyrker Kungl. Maj:ts anslagsberäkning.

Enligt Kungl. Maj:ts förslag skall under nästa budgetår *preliminära* beslut om lån, som skall utgå från lånefonden för bostadsbyggande och från anslaget till tilläggsån till viss bostadsbyggnadsverksamhet, kunna meddelas intill ett belopp av 550 000 000 kronor respektive 167 000 000 kronor. I första hand skall dock endast 500 000 000 kronor respektive 150 000 000 kronor kunna tagas i anspråk och återstoden om arbetsmarknadspolitiska skäl ger anledning därtill.

I motionerna I: 383 och II: 489 föreslås, att ramen för preliminära beslut om lån från lånefonden skall bestämmas till 600 000 000 kronor och beträffande lån från anslaget till tilläggsån till 77 000 000 kronor. Förslaget i sistnämnda del är betingat av yrkandet i samma motioner om minskning av tilläggslånen.

I motionerna I: 285 och II: 384 yrkas i anslutning till det förutnämnda förslaget i dessa motioner om slopandet av anslaget till tilläggsån, att preliminära beslut om lån från lånefonden skall kunna meddelas intill ett belopp av 717 000 000 kronor.

I sistnämnda motioner liksom i motionerna I: 288 och II: 382 hemställs, att riksdagen i förevarande sammanhang gör uttalanden av innebörd att bostadsbyggandet får den omfattning, som svarar mot förefintliga arbetskrafts- och materialresurser.

Utskottet tillstyrker Kungl. Maj:ts förslag beträffande ramen för preliminära beslut om lån från lånefonden och från anslaget till tilläggsån för nästa budgetår och kan sålunda icke biträda förutnämnda ändringsyrkanden i motionerna I: 383 och II: 489 samt I: 285 och II: 384. Med anledning av de i sistnämnda båda motioner samt i motionerna I: 288 och II: 382 begärda uttalandena från riksdagens sida får utskottet — under erinran om sitt av innevarande riksdag godkända utlåtande (nr 16) rörande den preliminära långivningen under löpande budgetår — anföra att utskottet förutsätter att, om det för effektivt utnyttjande av arbetskraftsresurserna på orter där bostadsbrist råder eller på grund av andra omständigheter av synnerlig vikt skulle visa sig nödvändigt att utvidga ramen för preliminära beslut, Kungl. Maj:t förelägger riksdagen förslag därutinnan.

Kungl. Maj:t har föreslagit, att till *Lånefonden för maskinanskaffning inom byggnadsindustrien* anvisas ett anslag av 4 000 000 kronor. I motionerna I: 383 och II: 489 yrkas avslag å detta förslag samt föreslås, att i stället industrilånefonden skall anlitas för ändamålet.

Ifrågavarande motionsyrkanden innebär ett upprepanande av tidigare ställt förslag, vilket senast förra året avvisades av riksdagen. Utskottet finner icke skäl anförda för ett frångående av Kungl. Maj:ts förslag.

Mot Kungl. Maj:ts förslag till medelsanvisning under *övriga, här ej särskilt nämnda anslag* samt i fråga om förlängd räntegaranti för vissa äldre lån, räntefoten för lantarbetarbostadsån och avskrivning av statsbidrag till gemensamma tvätteriiinrättningar på landsbygden har utskottet icke funnit anledning till erinran.

Avskrivning av nya kapitalinvesteringar. Kungl. Maj:t har föreslagit, att det för budgetåret 1954/55 äskade investeringsanslaget av 400 000 000 kronor till lånefonden för bostadsbyggande i enlighet med gällande principer skall avskrivas med 25 %. Avskrivningsanslaget har i överensstämmelse härmed upptagits till 100 000 000 kronor.

Beträffande avskrivningen av tilläggsånen, för vilka f. n. tillämpas en indirekt avskrivning med 100 %, erinras i propositionen, att 1953 års riksdag beslutat att vissa tidigare beviljade tilläggsån skall förräntas och amorteras. Enligt Kungl. Maj:ts förslag bör dessa lån, vars summa beräknas uppgå till ca 116 000 000 kronor, icke vidare redovisas såsom indirekt avskrivna. I stället föreslås att av detta belopp i runt tal 82 000 000 kronor skall disponeras för avskrivning av det för nästa budgetår äskade investeringsanslaget till tilläggsån om 150 000 000 kronor samt återstoden reserveras för täckning av förefintlig brist mellan disponibla medel å avskrivningsanslag och investeringsanslag för tilläggsån. Efter en avskrivningsprocent av 100 beräknas sålunda för budgetåret 1954/55 68 000 000 kronor i anslag för avskrivning av tilläggsån.

I motionerna I: 287 och II: 387 yrkas dels avslag å Kungl. Maj:ts förevarande förslag om anvisande av avskrivningsanslag till lånefonden för bostadsbyggande och till tilläggsån till viss bostadsbyggnadsverksamhet, dels ock att ovannämnda belopp om 82 000 000 kronor, som enligt propositionen

skall disponeras för avskrivning av det för nästa budgetår äskade investeringsanslaget till tilläggs lån, skall tills vidare kvarstå som riskfond för nya tilläggs lån. I motionerna I: 383 och II: 489 hemställas, att avskrivningsanslaget beträffande lånefonden för bostadsbyggande uppföres med 50 000 000 kronor.

Enligt vad som åberopats i motionerna I: 287 och II: 387 bör de belopp, som hittills anvisats för avskrivningar av ifrågavarande investeringsanslag, betraktas som riskfonder, vars storlek motiverar att skattebetalarna under de närmaste åren avkrävas endast de faktiska löpande ränteförlusterna å lånen jämte en måttlig avskrivning. I enlighet härmed anses investeringsanslaget till lånefonden för bostadsbyggande endast böra avskrivas med vad som täcker den årliga skillnaden mellan 3 och 3,5 % ränta å nya tertiärlån samt investeringsanslaget till tilläggs lån med belopp, som förutom ränta å upplånade lånemedel kan beräknas svara mot en normal amortering av lånen. I anslagsmässigt avseende skall de erforderliga avskrivningsmedlen inkluderas i det löpande räntebidrag, som enligt de i det föregående behandlade motionsyrkandena skulle ersätta tilläggs lånet.

Förslaget i motionerna I: 287 och II: 387 innebär väsentliga avsteg från gällande principer för den svenska statsbudgeten, vilket framgår redan vid en jämförelse mellan propositionens och motionernas beräkningar av avskrivningsbehovet beträffande nu ifrågavarande investeringsanslag. Enligt Kungl. Maj:ts beräkning uppgår de erforderliga avskrivningsmedlen till sammanlagt 250 000 000 kronor, medan motionärerna med sina regler för avskrivning kommer till ett totalt belopp av ca 10 000 000 kronor. Vid utformningen av dessa regler har motionärerna — utöver vad som tidigare nämnts rörande förslaget om övergång till räntebidrag — dels utgått från en sänkning från 4 till 3,5 % av det hittills iakttagna förräntningskravet beträffande statens utlåningsfonder och dels förbigått behovet av avskrivningsmedel för kapitalsubventioner till egnahem. Vad angår tilläggs lånen förutsätter de föreslagna avskrivningsreglerna att den nu tillämpade metoden med indirekt avskrivning i huvudsak överges.

Utskottet vill erinra om att den grundläggande principen för statsbudgeten är, att nya, icke räntabla kapitalinvesteringar skall omedelbart avskrivas med anlitage av för ändamålet anvisade anslag å driftbudgeten. Ifrågavarande avskrivningsregler har erhållit sin huvudsakliga utformning i samband med den nya budgetordning, som beslöts vid 1937 års riksdag. Syftet härmed var att skapa garantier för att statens förmögenhetsställning, på längre sikt sett, skulle upprätthållas. Ur budgetmässiga synpunkter skulle motionärernas förslag till ändrade avskrivningsregler medföra svårigheter för ett klart fastställande av statens förmögenhetsställning och skulle sålunda motverka syftet med gällande budgetordning.

Vad beträffar förräntningskravet, som i anslutning till gällande normalränta för statens utlåningsfonder, fastställts till 4 %, saknas enligt utskottets mening anledning vidtaga någon förändring. Ränteläget ifråga om den statliga långtidsbundna upplåningen har sedan frågan om normalräntans stor-

lek sist behandlades av riksdagen, år 1948, undergått en icke obetydlig förskjutning uppåt, nämligen från 2,8 % för budgetåret 1948/49 till 3,5 % för budgetåret 1952/53.

Utskottet vill vidare erinra om att normalräntan skall bereda täckning icke endast för den egentliga räntekostnaden utan även för de med utlåningen förenade förvaltningsutgifterna och låneriskerna, d. v. s. statens samtliga kostnader för lånerörelsen. Av särskild betydelse för bedömningen av avskrivningsbehovet är den omständigheten, att kapitalsubventionerna till en- och tvåfamiljshus i form av räntefri stående del av egnahemslån utgår från lånefonden. Dessa subventioner kan för nästa budgetår beräknas komma att uppgå till omkring 100 000 000 kronor. Ett återkrävande av dessa subventioner i framtiden förutsätter en allmän betydande höjning av hyres- och bostadskostnadsnivåerna. Det bör vidare understrykas, att krav på förräntning och amortering av den räntefria stående delen skulle medföra en ökning av egnahemslåntagarens bostadskostnader med ca 500 kronor om året. Enligt utskottets mening kan en dylik fördyring av bostadskostnaderna icke läggas till grund för en prövning av avskrivningsbehovet. Utskottet avstyrker fördenskull de i motionerna I: 287 och II: 387 samt I: 383 och II: 489 framställda yrkandena om reduktion av det i propositionen upptagna avskrivningsanslaget av 100 000 000 kronor.

Utskottet har i det föregående framhållit, att i tilläggsloan beviljade belopp kommer att bli en definitiv förlust, för den händelse icke en mera avsevärd höjning av hyror och bostadskostnader tillåtes ske i framtiden. Ett beslut om förräntning och amortering av beviljade tilläggsloan skulle medföra att hyrorerna i nya hus, där hyrorerna redan nu är relativt höga, måste ökas med i runt tal 25 %. Enligt utskottets mening bör det icke ifrågakomma att nu räkna med en dylik utveckling av hyresnivån, varför anledning saknas att frångå principen om total avskrivning av tilläggsloanen. Utskottet godtäger därför Kungl. Maj:ts förevarande förslag.

Skulle framdeles förhållanden, vilka inte nu kan förutses, leda till beslut om återbetalning och förräntning av ifrågavarande lån, torde ett avräkningsförfarande liknande det av utskottet nu biträdda få tillämpas. Av vad sålunda anförts framgår, att utskottet avstyrker förevarande yrkanden i motionerna I:287 och II: 387.

Utskottet har icke heller funnit anledning till erinran mot Kungl. Maj:ts förslag beträffande avskrivning av det för nästa budgetår äskade investeringsanslaget till lån till anordnande av kollektiva tvätterier och tillstyrker sålunda att avskrivningsanslaget anvisas med 375 000 kronor.

Bostadsstyrelsen och länsbostadsnämnderna. Kungl. Maj:t har föreslagit, att för budgetåret 1954/55 till *bostadsstyrelsen* anvisas för avlöningar 3 602 500 kronor och för omkostnader 555 000 kronor. I motionerna I: 383 och II: 489 yrkas, att ifrågavarande anslag uppföres med 3 537 500 kronor resp. 520 000 kronor.

Kungl. Maj:ts förslag innebär bl. a., att den förra året förutskickade översynen av olika delar av bostadsstyrelsens organisation bör anstå med hänsyn till att den pågående kreditgarantiutredningen kan komma att aktualisera olika organisatoriska spörsmål. Verkställda decentraliseringsåtgärder anses dock medgiva att styrelsens personalorganisation under nästa budgetår inskränkes. Tills vidare begränsas minskningen till att i första hand avse sociala sektionen, vilken reduceras med 11 biträdestjänster. För lånebyrån, som även berörs av den genomförda decentraliseringen av ärenden, förutsättes däremot i huvudsak oförändrad organisation, då det anses av vikt att bostadsstyrelsen tillförsäkras personal för fortlöpande undersökningar rörande byggnadskostnaderna och deras utveckling. Den närmare innebörden av Kungl. Maj:ts förslag i denna del är att medel liksom för innevarande budgetår skall beräknas för tillfälliga förstärkningar av lånebyrån. I innevarande budgetårs anslag ingår för tillfälliga förstärkningar ett belopp av 185 000 kronor, varav 155 000 kronor beräknats för lånebyrån och 25 000 kronor för byrån för teknisk-ekonomiska utredningar. För nästa budgetår beräknas ett belopp av 175 000 kronor, vilket förutsättes skola i mån av behov ställas till styrelsens disposition för förstärkning av lånebyrån.

Enligt motionerna I: 383 och II: 489 bör översynen av bostadsstyrelsens organisation omedelbart igångsättas och bedrivs med sådan skyndsamhet att besparingar å styrelsens avlönings- och omkostnadsanslag kan ernås redan under nästa budgetår.

Utskottet delar departementschefens uppfattning att ifrågavarande översyn bör uppskjutas i avvaktan på resultatet av kreditgarantiutredningen och kan sålunda inte biträda det häremot avvikande förslaget i nyssnämnda motioner. Med anledning av vad i dessa anförts vill utskottet emellertid understryka angelägenheten av att översynen icke onödigt fördröjes. Utskottet tillstyrker vidare den föreslagna indragningen av tjänster på sociala sektionen och kan även i nuvarande läge godta förslaget om medelsanvisning för tillfälliga förstärkningar av lånebyrån. Då Kungl. Maj:ts övriga förslag i fråga om bostadsstyrelsen icke givit utskottet anledning till annat uttalande än att alla möjligheter till besparingar bör tillvaratagas, avstyrker utskottet det i motionerna I: 383 och II: 489 framställda yrkandet beträffande anslagsberäkningarna.

Kungl. Maj:ts förslag i fråga om *länsbostadsnämnderna* har icke föranlett någon erinran från utskottets sida.

Under åberopande av vad sålunda anförts får utskottet hemställa,
att riksdagen må

I. beträffande de allmänna grunderna för subventioner till nybyggnad av flerfamiljshus med avslag å motionerna I: 285 och II: 384 samt II: 386, såvitt de berör denna fråga, godkänna vad utskottet anförts;

II. beträffande införandet av ett kreditgarantisystem på bostadsområdet med avslag å motionerna I: 383 och II: 489,

såvitt de berör denna fråga, godkänna vad utskottet anfört;

III. beträffande översyn av de byggnadstekniska bestämmelserna samt statlig provning av byggnadsindustriens maskiner med avslag å motionerna I: 383 och II: 489, såvitt de berör dessa frågor, godkänna vad utskottet anfört;

IV. beträffande ekonomiska stimulanser för billigare bostadsproduktion med avslag å motionen II: 386, såvitt den berör denna fråga, godkänna vad utskottet anfört;

V. beträffande koncentration av bebyggelsen till städernas centrala delar med avslag å motionerna I: 383 och II: 489, såvitt de berör denna fråga, godkänna vad utskottet anfört;

VI. avslå i motionen I: 147 framlagt förslag beträffande bostadsbyggandets omfattning;

VII. beträffande det provisoriska tillägglånets storlek med bifall till Kungl. Maj:ts förslag ävensom med avslag å motionerna I: 383 och II: 489 samt I: 147, såvitt de berör denna fråga, godkänna vad i statsrådsprotokollet förordats;

VIII. avslå i motionerna I: 383 och II: 489 framställda förslag beträffande tidigare beviljade tillägglån till flerfamiljshus;

IX. avslå i motionerna I: 383 och II: 489 samt II: 386 framlagda förslag beträffande villkor för tertiärlån för olika företagsformer;

X. avslå i motionerna I: 383 och II: 489 framställda yrkanden beträffande räntesatserna å tertiärlån och räntegarantien för primärlån;

XI. beträffande villkor för tertiär- och tillägglån till landsting i anledning av motionerna I: 148 och II: 378 i skrivelse till Kungl. Maj:t giva tillkänna vad utskottet anfört;

XII. avslå i motionerna I: 383 och II: 489 framställda förslag beträffande kapitalsubvention till härefter byggda en- och tvåfamiljshus;

XIII. beträffande bottenlångivningen till en- och tvåfamiljshus med avslag å motionen I: 257 godkänna vad utskottet anfört;

XIV. beträffande egnahems- och förbättringslån till bostadshus å jordbruksfastighet med avslag å motionen II: 389 godkänna vad utskottet anfört;

XV. beträffande förhöjda familjebostadsbidrag samt tidpunkten för lägenhets färdigställande såsom villkor för bidrag med avslag å motionerna I: 383 och II: 489, såvitt de berör dessa frågor, godkänna vad utskottet anfört;

XVI. beträffande statsbidrag till pensionärlägenheter med avslag å motionen II: 127 godkänna vad utskottet anfört;

XVII. beträffande villkor för statligt stöd till lantarbetarbostad vid användning för annat ändamål med avslag å motionerna I: 128 och II: 140 godkänna vad utskottet anfört;

XVIII. beträffande omläggning av bidragsverksamheten till fiskarbostäder med avslag å motionerna I: 86 och II: 129 godkänna vad utskottet anfört;

XIX. avslå motionerna I: 301 och II: 372;

XX. beträffande grunderna för den statliga låne- och bidragsverksamheten till förmån för bostadsförsörjningen, såvitt de ej behandlats under I.—XIX., med bifall till Kungl. Maj:ts förslag och under erinran om vad utskottet i det föregående anfört, godkänna i statsrådsprotokollet förordade ändringar;

XXI. medgiva, att räntefoten för lantarbetarbostadslån, vilka kommer att beviljas under budgetåret 1954/55, bestämes till 3,25 %;

XXII. med bifall till Kungl. Maj:ts förslag ävensom med avslag å motionerna I: 383 och II: 489 samt II: 386, såvitt de berör detta anslag, till *Kapitalmedelsförluster och ränteftergifter å vissa bostadsbyggnadslån* för budgetåret 1954/55 under femte huvudtiteln anvisa ett förslagsanslag av 13 200 000 kronor;

XXIII. med bifall till Kungl. Maj:ts förslag samt med avslag å motionerna I: 383 och II: 489, såvitt de berör detta anslag, till *Bostadsrabatter* för budgetåret 1954/55 under femte huvudtiteln anvisa ett förslagsanslag av 86 000 000 kronor;

XXIV. med bifall till Kungl. Maj:ts förslag samt med avslag å motionen II: 131 till *Bidrag till viss bostadsförbättringsverksamhet* för budgetåret 1954/55 under femte huvudtiteln anvisa ett reservationsanslag av 30 000 000 kronor;

XXV. till *Bidrag till inrättande av pensionärshem* för budgetåret 1954/55 under femte huvudtiteln anvisa ett reservationsanslag av 100 kronor;

XXVI. medgiva, att under budgetåret 1954/55 beslut om bidrag till inrättande av pensionärshem må meddelas intill ett belopp av 10 000 000 kronor;

XXVII. till *Bidrag till viss upplysningsverksamhet rörande byggnadstekniska frågor* för budgetåret 1954/55 under femte huvudtiteln anvisa ett reservationsanslag av 100 kronor;

XXVIII. med bifall till Kungl. Maj:ts förslag samt med avslag å motionerna I: 285 och II: 384, såvitt de berör detta anslag, till *Lånefonden för bostadsbyggande* för budgetåret

1954/55 under statens utlåningsfonder anvisa ett investeringsanslag av 400 000 000 kronor;

XXIX. med bifall till Kungl. Maj:ts förslag samt med avslag å motionerna I: 383 och II: 489 samt I: 285 och II: 384 ävensom I: 288 och II: 382, samtliga motioner såvitt nu är i fråga, medgiva, att preliminära beslut angående lån, som skall utgå från lånefonden för bostadsbyggande, må för budgetåret 1954/55 meddelas intill ett belopp av 550 000 000 kronor;

XXX. med bifall till Kungl. Maj:ts förslag samt med avslag å motionerna I: 383 och II: 489, såvitt de berör detta anslag, till *Lånefonden för maskinanskaffning inom byggnadsindustrien* för budgetåret 1954/55 under statens utlåningsfonder anvisa ett investeringsanslag av 4 000 000 kronor;

XXXI. med bifall till Kungl. Maj:ts förslag samt med avslag å motionerna I: 285 och II: 384, såvitt de berör detta anslag, till *Tillägglån till viss bostadsbyggnadsverksamhet* för budgetåret 1954/55 under fonden för låneunderstöd anvisa ett investeringsanslag av 150 000 000 kronor;

XXXII. med bifall till Kungl. Maj:ts förslag samt med avslag å motionerna I: 383 och II: 489 samt I: 285 och II: 384 ävensom I: 288 och II: 382, samtliga motioner såvitt nu är i fråga, medgiva, att preliminära beslut om lån, som skall utgå från anslaget till tillägglån till viss bostadsbyggnadsverksamhet, må för budgetåret 1954/55 meddelas intill ett belopp av 167 000 000 kronor;

XXXIII. till *Lån till uppförande och förbättring av lantarbostäder* för budgetåret 1954/55 under fonden för låneunderstöd anvisa ett investeringsanslag av 100 kronor;

XXXIV. till *Lån till anordnande av kollektiva tvätterier* för budgetåret 1954/55 under fonden för låneunderstöd anvisa ett investeringsanslag av 1 500 000 kronor;

XXXV. beträffande avskrivning av nya kapitalinvesteringar med bifall till Kungl. Maj:ts förslag ävensom med avslag å motionerna I: 383 och II: 489 samt I: 287 och II: 387, samtliga motioner såvitt nu är i fråga, för budgetåret 1954/55 anvisa

a) till *Lånefonden för bostadsbyggande* under statens utlåningsfonder ett reservationsanslag av 100 000 000 kronor;

b) till *Tillägglån till viss bostadsbyggnadsverksamhet* under fonden för låneunderstöd ett reservationsanslag av 68 000 000 kronor;

c) till *Lån till anordnande av kollektiva tvätterier* ett reservationsanslag av 375 000 kronor;

Statsutskottets utlåtande nr 123.

XXXVI. bemyndiga Kungl. Maj:t att vidtaga de ändringar i personalförteckningen för bostadsstyrelsen, som föranledes av vad i statsrådsprotokollet förordats;

XXXVII. med bifall till Kungl. Maj:ts förslag samt med avslag å motionerna I: 383 och II: 489, såvitt de berör denna fråga, fastställa följande avlöningsstat för bostadsstyrelsen, att tillämpas tills vidare fr. o. m. budgetåret 1954/55:

Avlöningsstat.

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i>	481 700
2. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, <i>förslagsvis</i>	73 000
3. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal..	1 844 100
4. Ersättningar till experter och sakkunniga, <i>förslagsvis</i>	15 000
5. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	1 188 700

Summa kronor 3 602 500;

XXXVIII. besluta, att i personalförteckningen för länsbostadsnämnderna antalet kontorsbiträden i lönegrad Ca 8 skall ökas med fyra;

XXXIX. fastställa följande avlöningsstat för länsbostadsnämnderna, att tillämpas tills vidare fr. o. m. budgetåret 1954/55:

Avlöningsstat.

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i>	43 500
2. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, <i>förslagsvis</i>	100 000
3. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal..	1 515 400
4. Ersättningar till experter och sakkunniga, <i>förslagsvis</i>	230 000
5. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	801 100

Summa kronor 2 690 000;

XXXX. beträffande medelsbehovet för bostadsstyrelsen och länsbostadsnämnderna med bifall till Kungl. Maj:ts förslag samt med avslag å motionerna I: 383 och II: 489, såvitt de berör ifrågavarande anslag, för budgetåret 1954/55 under femte huvudtiteln anvisa

a) till *Bostadsstyrelsen*: *Avlöningar* ett förslagsanslag av 3 602 500 kronor;

b) till *Bostadsstyrelsen*: *Omkostnader* ett förslagsanslag av 555 000 kronor;

c) till *Länsbostadsnämnderna*: *Avlöningar* ett förslagsanslag av 2 690 000 kronor;

d) till *Länsbostadsnämnderna*: *Omkostnader* ett förslagsanslag av 662 000 kronor;

XXXXI. besluta, att i förevarande sammanhang behandlade motioner, till den del de icke blivit ovan under punkterna I.—XXXX. särskilt berörda, icke må föranleda någon riksdagens åtgärd.

Stockholm den 11 maj 1954.

På statsutskottets vägnar:

MARTIN SKOGLUND.

Vid förestående ärendes slutbehandling inom utskottet ha närvarit

från första kammaren: herrar Gustaf Karlsson, Näsgård, Leander, Gillström, Näsström, Pålsson, Hesselbom, Sundelin, Einar Persson, Birger Andersson, Edvin Thun, Bergman, Bergh, Sunne och Lundström; samt

från andra kammaren: herrar Skoglund i Doverstorp, Bergström, Andersson i Malmö, Ståhl, Lindholm, Åkerström, fröken Elmén, herrar Wedén, Persson i Växjö, Onsjö, fru Ericsson i Luleå, herrar Birke, Gustafsson i Skellefteå, Almgren och Svensson i Stenkyrka.

Reservationer

1) av herrar *Sundelin, Sunne, Lundström, Ståhl*, fröken *Elmén*, herrar *Wedén* och *Gustafsson* i Skellefteå, vilka beträffande de allmänna grunderna för subventioner till nybyggnad av flerfamiljshus ansett att

dels utskottets yttrande fr. o. m. första stycket på s. 20 t. o. m. det stycke, som på s. 21 slutar med »till flerfamiljshus», bort ersättas med text av följande lydelse:

»I motionerna I: 285 och II: 384 föreslås, att tillägglånet till flerfamiljshus skall ersättas med ett löpande bidrag i huvudsaklig överensstämmelse med ett av 1951 års bostadsutredning enhälligt framlagt förslag.

Utskottet vill i förevarande sammanhang inledningsvis framhålla, att den statliga bostadspolitiken i ifrågavarande avseende omfattar åtgärder av principiellt två olika slag, vilka i klarhetens intresse bör skiljas från varandra. För det första innefattar den åtgärder i avsikt att uppnå att bostadsbyggandet får den *omfattning*, som med hänsyn till det allmänna ekonomiska läget och intresset att så snabbt som möjligt övervinna bostadsbristen är den lämpligaste och högsta möjliga. För detta ändamål har under senare år bl. a. avsevärda krediter i olika former via den statliga kapitalbudgeten ställts till bostadsproduktionens förfogande. Uppenbart är, att om under givna förutsättningar ett bostadsbyggande av viss omfattning anses möjligt och lämpligt, så måste de *kapitalbelopp*, som denna produktion kräver, också ställas till förfogande för densamma. Denna fråga är ett *kapitalmarknadsproblem* och har naturligtvis ett givet samband med nödvändigheten av balans mellan sparande och investeringar över huvud taget. Till denna fråga, liksom till frågan om avvägningen mellan enskilt och statligt sparande vid finansiering av bostadsbyggande återkommer utskottet i samband med sin behandling av Kungl. Maj:ts äskanden för avskrivning av bostadslån. Här vill utskottet endast understryka, att bostadsbyggandets kapitalförsörjning alltså är en särskild fråga, som i och för sig icke berör själva subventionsproblemet. Givet är att de i Kungl. Maj:ts proposition liksom i motionerna I: 285 och II: 384 begärda bemyndigandena för preliminära lånebeslut om sammanlagt 717 milj. kronor under i övrigt lika förutsättningar medger ett *större* bostadsbyggande än i motionerna I: 383 och II: 489 begärda bemyndiganden om sammanlagt 677 milj. kronor. Även till frågan om bostadsproduktionens storlek återkommer emellertid utskottet i det följande.

För det andra innefattar den statliga lånepolitiken även ett betydande subventionselement, i det att de s. k. tillägglånen tillsvidare är ränte- och amorteringsfria. Vidare är de statliga tertiärlånen räntefot nu 3 %. Denna ränta ligger för närvarande icke under den genomsnittliga statliga upplåningsräntan. Försiktigtvis torde man emellertid framåt i detta sammanhang böra räkna med ett något högre ränteläge, varför tertiärlåneräntan kan sägas innebära ett visst subventionselement. Därjämte utgår statlig ränte-

garanti för underliggande krediter. Rän- och amorteringsfriheten för tilläggs lån gäller dock icke större delen av under 1940-talet utlämnade sådana lån, som enligt beslut vid 1953 års riksdag nu gjorts rän- och amorteringsbärande och kommer att återbetalas till statsverket.

Vid nuvarande byggnadskostnader och ränteläge kan för närvarande utgående subvention till flerfamiljshus per kvadratmeter lägenhetsyta beräknas på följande sätt:

Skillnad mellan 3 1/2 och 3 % ränta ca kr. 2: — per kvm.

Icke ortsdifferentierat tilläggs lån » 3: — » »

Ortsdifferentierat tilläggs lån ca » 1: — » » i genomsnitt.

Då det ortsdifferentierade tilläggs lånet är olika i olika delar av landet föreligger i verkligheten en variation mellan ca 5 och 7 kronor per kvm. Förra året utgick subventionen på samma sätt med mellan 6 och 8 kronor och den kommer från och med 1 januari 1955 att reduceras till mellan 4 och 6 kronor per kvm. Från 1953 till 1955 reduceras alltså subventionen med ca en tredjedel.

Med utgångspunkt från en årsproduktion flerfamiljshus av nuvarande storleksordning kan den sammanlagda hyreslindringen genom subventionen för närvarande i hel sådan årsproduktion uppskattas till ett belopp av ca 10—12 milj. kronor per år. Detta belopp motsvarar alltså den reella subventionskostnaden för statskassan per år för en årsproduktion under förutsättning att statens självkostnadsränta beräknas till 3,5 %. Utskottet finner det angeläget framhålla, att när det säges att de verkliga statliga utgifterna för stöd till bostadsproduktionen under budgetåret 1954/55 skulle utgöra ca 250 milj. kronor, varav större delen skulle komma på flerfamiljshusens del, så måste en sådan uppfattning bygga på en missvisande och oriktig sammanblandning mellan kapitalkostnader och subventionskostnader. Kapitalbeloppen måste under alla förhållanden uppböras vare sig det sker genom statlig förmedling eller icke, om över huvud taget ett bostadsbyggande av avsedd storleksordning skall komma till stånd. Den verkliga statsutgiften för ett visst år är i realiteten begränsad till den rän- och amorteringseftergift, som kommer hyresgästerna tillgodo i form av lägre hyror.

1951 års bostadsutredning förordade som ovan nämnts enhälligt att en samordning av det statliga stödet till flerfamiljshusen skulle ske genom sammanförande av detta till en enda låneform. Ett enhetligt statligt lån skulle lämnas, till vilket skulle utgå räntebidrag i sådan omfattning att för varje år samma reduktion av bostadskostnaderna som med nuvarande system skulle uppnås. Enighet torde råda därom att under den sistnämnda förutsättningen verkan för producenter och hyresgäster är oberoende av subventionens form. Vid sådant förhållande anser utskottet, att valet av stödform bör förestavas av följande två överväganden. Den tekniskt enklaste och mest rationella formen bör väljas. Intet tvivel synes utskottet råda om att bostadsutredningen förebragt bärande skäl för att en enhetlig statlig låneform med räntebidrag i detta avseende är den bästa. Vidare bör den form väljas, som är bäst ägnad att klarlägga statens verkliga kostnader för här

ifrågavarande subventioner under ett visst år. Utskottet hyser ingen tvekan om att en stödform, som direkt fixerar storleken för varje år av statens bidrag till bostadskostnadernas sänkning är den bästa.

Till grund för förslaget att de nuvarande tilläggslånen skall ersättas med räntebidrag till samma effekt för hyresgäster och producenter har i motion II: 386 även anförts, att medborgarna icke bör genom skatter finansiera en stor del av kapitalkostnaderna för nybyggda bostäder och göra detta i vida större utsträckning än vad som svarar till de förluster, som kan väntas drabba statskassan. Motionärernas påpekande innebär enligt utskottets mening en berättigad kritik av de praktiska verkningar, som den hittillsvarande stödformens budgetmässiga behandling fått. Enligt uppgifter utskottet inhämtat har således för det första från inrättandet av lånefonden för bostadsbyggande år 1946 och fram till utgången av innevarande budgetår av skattemedel bestridda avskrivningsanslag för denna fond utgått med tillsammans ca 472 milj. kronor. För tilläggslån har fram till utgången av innevarande budgetår anslagits 530 milj. kronor, och hela detta belopp har avskrivits huvudsakligen med skattemedel. För bostadslånefonden och tilläggs-lån har skattedragarna alltså hittills inbetalat ca 1 000 milj. kronor. Fram till utgången av innevarande budgetår kommer samtidigt ca 320 milj. kronor att ha utbetalats från lånefonden för bostadsbyggande i form av räntefria, stående delar av egnahemslån. Vidare har, som ovan påpekats, större delen av under 1940-talet utlämnade tilläggslån numera gjorts ränte- och amorteringsbärande och kommer alltså att återbetalas till staten. Det belopp, som återbetalas, uppgår till ca 116 milj. kronor. Härav avses dock 34 milj. kronor bli använda för att täcka förefintlig brist mellan disponibla medel å avskrivningsanslag och investeringsanslag för tilläggslån. Utskottet anser sig med anledning härav böra påpeka, att även om alla övriga för närvarande utestående stödlån skulle komma att medföra totalförlust för det allmänna, så har likväl redan på grund av riksdagens tidigare fattade beslut en avskrivning med användning av skatteuttag skett, som i så fall med icke mindre än ca 230 milj. kronor *överstiger* förlusterna. Häremot kan enligt utskottets mening icke invändas, att avskrivningarna på bostadslånefonden avsett att täcka icke blott sådana förluster, utan även skillnaden mellan å bostadslånen beräknade 3 % ränta och statens självkostnadsränta. Den senare har nämligen i genomsnitt för den ifrågavarande perioden näppeligen överskridit 3 %. Detta berättigar i och för sig enligt utskottets mening väl det i motionen II: 386 gjorda påpekandet, att kapitalkostnaderna för nybyggda bostäder finansieras med skattemedel i vida större utsträckning än vad som svarar till de förluster, som kan väntas drabba statskassan.

För det andra vill utskottet i detta sammanhang framhålla, att även om nu utelöpande ränte- och amorteringsfria tilläggslån skulle medföra totalförlust, så har ej tillräckliga skäl funnits att på en gång avskriva desamma. Då en mera moderat avskrivningstakt måste anses ha varit väl motiverad kan redan härigenom vid tillämpning av nuvarande avskrivningsmetoder en avsevärd riskfond i egentlig mening anses ha uppstått.

Utskottet vill till slut i detta sammanhang konstatera att allmän enighet

råder därom att den framtida behandlingen av utestående tillägglån, som icke redan uppsagts till förräntning och amortering eller avskrivits, skall bli beroende av utvecklingen av byggnadskostnaderna och det allmänna hyresläget. Självklart är, att om den nuvarande tendensen till sänkning av byggnadskostnaderna skulle fortsätta och dessa stabiliseras på en lägre nivå än den nuvarande, finnes inga skäl att räkna med en betydande allmän hyreshöjning i framtiden. Därmed skulle också utestående tillägglån medföra totalförluster för det allmänna. Men samtidigt skulle också behovet av subventioner till nya bostadshus kraftigt reduceras eller helt bortfalla. Kvar skulle stå ett visst subventionsbehov för de hus som byggts till toppkostnader. Anledning saknas dock enligt utskottets mening att genom kapitalinsatser av skattemedel på en gång och i förskott täcka detta subventionsbehov för flera årtionden framåt. En lämpligare utväg, säkerligen ägnad att underlätta ett jämnare och lägre skatteuttag, är att för varje år täcka ett sådant subventionsbehov allteftersom det visar sig faktiskt föreligga och därvid räkna med rimliga säkerhetsmarginaler.

För den händelse åter att byggnadskostnaderna i framtiden i samband med en ny internationell inflationsrörelse skulle mera avsevärt stiga, uppstår ett tryck uppåt på hyresnivån samtidigt som frågan om uppsägning till förräntning och amortering av utlämnade tillägglån kommer i ett nytt läge. Utskottet vill understryka, att dess ställningstagande i sak i dessa frågor innebär full överensstämmelse med den ståndpunkt Kungl. Maj:t intagit beträffande storleken av nu utgående bostadsstöd, den takt och de förutsättningar under vilka detsamma skall avvecklas, och även till frågan om i vad mån utlämnade ränte- och amorteringsfria lån åter kan göras ränte- och amorteringsbärande. Något annat ställningstagande förekommer heller icke i motionerna I: 285 och II: 384 eller II: 386.

Med hänvisning till ovanstående tillstyrker utskottet de i motionerna I: 285 och II: 384 samt II: 386 framförda förslagen om en omläggning av stödformen beträffande flerfamiljshus.»

dels ock nedan nämnda moment i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

»I. beträffande de allmänna grunderna för subventioner till nybyggnad av flerfamiljshus med bifall till motionerna I: 285 och II: 384 samt II: 386, såvitt de berör denna fråga, i skrivelse till Kungl. Maj:t giva tillkänna vad utskottet anfört;»

2) av herrar *Sundelin, Bergh, Sunne, Lundström, Skoglund* i Doverstorp, *Ståhl*, fröken *Elmén*, herrar *Wedén, Birke* och *Gustafsson* i Skellefteå, vilka i fråga om införandet av ett kreditgarantisystem på bostadsområdet ansett att

dels det stycke i utskottets yttrande på s 21, som börjar med »Utskottet delar» och slutar med »ifrågavarande yrkande», bort ersättas med text av följande lydelse:

»Utskottet delar den i motionerna framförda uppfattningen att det är önskvärt att utredningen i fråga påskyndas.»

dels ock nedan nämnda moment i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

»II. beträffande införandet av ett kreditgarantisystem på bostadsområdet med bifall till motionerna I: 383 och II: 489, såvitt de berör denna fråga, godkänna vad utskottet anfört;»

3) av herrar *Sundelin, Bergh, Sunne, Lundström, Skoglund* i Doverstorp, *Ståhl*, fröken *Elmén*, herrar *Wedén, Birke* och *Gustafsson* i Skellefteå, vilka beträffande översyn av de byggnadstekniska bestämmelserna samt statlig provning av byggnadsindustriens maskiner ansett att

dels tredje meningen i det stycke i utskottets yttrande på s. 22, som börjar med »Såsom grund» och slutar med »nya byggnadsmetoder», bort ersättas med text av följande lydelse:

»Enligt utskottets mening är det därför i hög grad angeläget att den av 1951 års byggnadsutredning påbörjade översynen av de byggnadstekniska författningarna snarast fullföljes. Utskottet konstaterar i detta sammanhang med tillfredsställelse att staten i olika former stödjer strävandena att genom moderna produktionsmetoder, ökad användning av maskinella hjälpmedel och ändamålsenliga konstruktioner bringa ned byggnadskostnaderna.»

dels utskottets yttrande fr. o. m. det stycke, som på s. 22 börjar med »Vad angår», t. o. m. det stycke, som på s. 23 slutar med »riksdagens åtgärd», bort ersättas med text av följande lydelse:

»Vad angår förslaget i motionerna I: 383 och II: 489 om en utredning rörande formerna för inrättande av statlig provning av byggnadsindustriens maskiner synes denna fråga, även om den delvis faller inom nämndens för byggnadsforskning verksamhetsområde, vara av en så betydande storleksordning, att den maskinprovningensanstalt man här tänker sig icke gärna kan komma till stånd utan föregående utredning. Utskottet tillstyrker därför motionärernas förslag om en utredning. Huruvida en sådan bör anförtros nämnden för byggnadsforskning eller särskilt utredningsorgan undandraget sig utskottets bedömande.

Utskottet vill i detta sammanhang slutligen understryka angelägenheten av att Kungl. Maj:t och de olika myndigheter, som har att taga befattning med byggnadsfrågor av skilda slag, med uppmärksamhet följer utvecklingen och vidtager de ytterligare åtgärder i syfte att underlätta och främja rationaliseringssträvandena, vilka må befinnas erforderliga.»

dels ock nedannämnda moment i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

»III. beträffande översyn av de byggnadstekniska bestämmelserna samt statlig provning av byggnadsindustriens maskiner med bifall till motionerna I: 383 och II: 489, såvitt de berör dessa frågor, godkänna vad utskottet anfört;»

4) av herrar *Sundelin, Bergh, Sunne, Lundström, Skoglund* i Doverstorp, *Ståhl*, fröken *Elmén*, herrar *Wedén, Birke* och *Gustafsson* i Skellefteå, vilka i fråga om ekonomiska stimulanser för billigare bostadsproduktion ansett att *dels* det stycke i utskottets yttrande på s. 22, som börjar med »Enligt vad» och slutar med »framställda önskemålet», bort ersättas med text av följande lydelse:

»Utskottet har visserligen inhämtat, att bostadsstyrelsen vid utmätandet av lån och hyror för belånade fastigheter kan taga viss hänsyn inte bara till de faktiska byggnadskostnaderna i det enskilda fallet utan även till de beräknade byggnadskostnaderna på orten. I praktiken torde emellertid värdet härav icke vara så stort. Utskottet är för sin del övertygat om att, då det gäller produktion av bostadshus, de intressen som strävar att hålla kostnaderna nere är för svaga. Eftersom det från de boendes synpunkt är ytterligt angeläget att alla möjligheter tillvaratages för att bringa ner de totala bostadskostnaderna, synes den av motionärerna föreslagna utredningen i hög grad befogad och utskottet tillstyrker därför att denna snarast kommer till stånd.»

dels ock nedannämnda moment i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

»IV. beträffande ekonomiska stimulanser för billigare bostadsproduktion med bifall till motionen II: 386, såvitt den berör denna fråga, godkänna vad utskottet anfört;»

5) beträffande bostadsbyggandets omfattning

a) av herrar *Bergh, Skoglund* i Doverstorp och *Birke*, vilka ansett att det stycke i utskottets yttrande på s. 23, som börjar med »Utskottet vill» och slutar med »motionen I: 147», bort ersättas med text av följande lydelse:

»För egen del är utskottet fullt på det klara med att en nybyggnation under nästa och närmaste budgetår i storleksordningen minst 60 000 lägenheter kan vara nödvändig för att inom överskådlig tid bringa den rådande bostadsbristen ur världen. Denna åsikt har uttryckts av bostadsstyrelsen och går också igen i motionerna I: 383 och II: 489. På sätt i sistnämnda motioner angivits bör man emellertid enligt utskottets mening söka möjliggöra en ökning av nyproduktionen icke genom att spränga den ram som tillgången på nysparande erbjuder eller genom att inom denna ram tränga undan andra angelägna investeringsändamål. Metoden måste i stället vara att genom en fortgående rationalisering av bostadsproduktionen bringa ner framställningskostnaderna per lägenhet så att tillgängliga resurser räcker till för flera lägenheter. Ett viktigt led i denna rationaliseringsprocess är att man söker få till stånd konkurrens på lika villkor mellan olika företagsformer och att den hämmande effekt som byggnadsregleringen fortfarande utgör undanröjes. Genom att få till stånd ett ökat nysparande bör man därutöver söka vidga ramen för investeringar och därmed också för bostadsbyggande. I detta sammanhang vill utskottet erinra om det i motionerna I: 383 och II: 489 framlagda förslaget om viss skattefrihet för insätt-

ningar på särskilt bostadskonto, vilket för närvarande är föremål för behandling inom bevillningsutskottet. Från de synpunkter utskottet har att iakttaga vore det ytterligt angeläget om ett för bostadsändamål speciellt tillkommet nysparande kunde komma till stånd.

Över huvud taget vill utskottet framhålla, att det väsentliga icke synes utskottet vara att man, i förlitande på möjligheterna att lösa bostadsbristens problem genom statliga regleringsåtgärder, fastställer ett mer eller mindre klart fixerat byggnadsprogram. Vad man bör eftersträva är att genom större frihet för de enskilda och genom anlitanade av generellt verkande metoder söka komma fram till en naturlig balans på detta område.

På grund av vad sålunda anförts avstyrker utskottet motionen I: 147.»

b) av herrar *Sundelin, Sunne, Lundström, Ståhl*, fröken *Elmén*, herrar *Wedén* och *Gustafsson* i Skellefteå, vilka ansett att det stycke i utskottets yttrande på s. 23, som börjar med »Utskottet vill» och slutar med »motionen I: 147», bort ersättas med text av följande lydelse:

»Under hänvisning till vad utskottet i det följande anför beträffande bostadsproduktionens omfattning under nästa budgetår avstyrker utskottet det i motionen framförda yrkandet.»

6) av herrar *Bergh, Skoglund* i Doverstorp och *Birke*, vilka beträffande det provisoriska tillägglånets storlek ansett att

dels utskottets yttrande fr. o. m. det stycke, som på s. 24 börjar med »Utskottet delar», t. o. m. det stycke, som på s. 25 slutar med »utskottet biträda», bort ersättas av text med följande lydelse:

»Utskottet delar den uppfattning, som framförts i såväl propositionen som i motionerna I: 383 och II: 489, att det provisoriska tillägglånet i vad gäller härefter byggda hus i möjligaste mån bör minskas. En sådan minskning är betingad av den nedgående tendens i fråga om byggnadskostnaderna som utskottet tyckt sig kunna förmärka men skulle även i och för sig utgöra ett incitament till en ytterligare nedpressning av dessa kostnader. Avvecklingen av dessa subventioner är vidare nödvändig för att utrymme skall kunna beredas för den skattesänkning som i dagens läge är så ytterst önskvärd.

Vad här sagts om det provisoriska tillägglånet gäller givetvis även övriga generella bostadssubventioner såväl sådana i form av ortsdifferentierade tillägglån som de vilka utgå i form av ränteeftergifter.

I motionerna I: 383 och II: 489 förordas utöver vad förut nämnts, dels att räntan å tertiärlån skall höjas från 3 till 3,5 procent, dels att den av staten garanterade räntan å primärlån skall höjas likaledes från 3 till 3,5 procent. Enligt utskottets förmenande är det möjligt att genomföra nämnda i motionerna förordade åtgärder och därmed bereda visst utrymme för skattesänkning utan att fördenskull någon höjning av hyrorna i nya hus — övriga hus beröres icke av förslaget — skall bli erforderlig. Skulle dock på sina håll någon mindre höjning komma till stånd, synes detta kunna för de sämst ställda barnfamiljerna uppvägas genom en höjning av familje-

bostadsbidragen, vilket även förordats i nyssnämnda motioner. Utskottet återkommer till denna fråga.

Till stöd för förslaget att nu slopa de ortsdifferentierade tillägglånen återoppar utskottet 1951 års bostadsutrednings enhälliga förslag i sådan riktning. I längden syntes det, enligt utredningen, orimligt att söka bevara den interlokala hyresstruktur som utbildats fram till år 1939. Utredningen förordade därför att de generella hyresnedsättande subventioner som framdeles befundes erforderliga skulle beviljas efter enahanda grunder i hela landet. Utskottet vill även erinra om att motsvarande differentiering icke förekommer beträffande egnahem.

För helt år räknat skulle en sänkning av det provisoriska tillägglånet med belopp motsvarande en krona per m² lägenhetsyta jämte ett borttagande av det ortsdifferentierade tillägglånet innebära en besparing för statsverket av i runt tal 100 milj. kronor. En höjning av tertiärlåneräntan från 3 till 3,5 procent skulle för nästa budgetår ge en besparing på 50 milj. kronor. Slutligen skulle en höjning av den av staten garanterade räntan å primärlån från 3 till 3,5 procent betyda en besparing för varje årsproduktion av 3 å 4 milj. kronor.

Med stöd av det här anförda tillstyrker utskottet det i motionerna I: 383 och II: 489 framlagda förslaget om sänkning av det provisoriska tillägglånet och slopande av det ortsdifferentierade tillägglånet. Härav följer, att utskottet icke kan tillstyrka det i motionen I: 147 ställda yrkandet i fråga om det provisoriska tillägglånet.

Utskottet vill i detta sammanhang icke underlåta att peka på de möjligheter som nu synes yppa sig till en väsentligt förbilligad produktion av en- och tvåfamiljshus. I den mån man genom en rationaliserad tillverkning lyckas bringa ned kostnaden för egnahem är det naturligt att sålunda för förbilligade hus en viss reduktion av den räntefria stående delen aktualiseras. Därest man genom en sådan reduktion, vilken dock knappast torde böra ifrågakomma för egnahemsbyggare med låga inkomster, kan ernå det resultatet att ett större antal egnahem tillskapas, synes en sådan utveckling vara att hälsa med tillfredsställelse.»

dels ock nedannämnda moment i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

»VII. beträffande det provisoriska tillägglånets storlek med avslag å Kungl. Maj:ts förslag och motionen I: 147 samt med bifall till motionerna I: 383 och II: 489, samtliga motioner såvitt de berör denna fråga, i skrivelse till Kungl. Maj:t giva tillkänna vad utskottet anfört;»

7) av herrar *Bergh*, *Skoglund* i *Doverstorp* och *Birke*, vilka i fråga om tidigare beviljade tillägglån till flerfamiljshus ansett att det stycke i utskottets yttrande på s. 25, som börjar med »Utskottet vill» och slutar med »förevarande yrkande», bort ersättas med text av följande lydelse:

»Detta yrkande finner utskottet i och för sig fullt motiverat. Då emellertid vederbörande låntagare på grund av beslut av 1953 års riksdag icke längre

häftar i skuld för de delar av ifrågavarande lån som översteg 26 kronor per kvm lägenhetsyta, avstyrker utskottet förevarande yrkande.»

8) av herrar *Sundelin, Bergh, Sunne, Lundström, Skoglund* i Doverstorp, *Ståhl*, fröken *Elmén*, herrar *Wedén, Birke* och *Gustafsson* i Skellefteå, vilka beträffande villkor för tertiärlån för olika företagsformer ansett att

dels utskottets yttrande fr. o. m. det stycke, som på s. 25 börjar med »Utskottet finner», t. o. m. det stycke, som på s. 26 slutar med »samt II: 386», bort ersättas med text av följande lydelse:

»Skiljaktigheten beträffande de olika verksamhetsformerna består väsentligen i att det uppstår olikheter i den direkta statliga hyressubventionen. Detta sammanhänger med att tertiärlånetagarna erhåller viss räntesubvention. Eftersom det enligt utskottets mening är ytterligt angeläget att för bostadsbyggandet utnyttja alla de krafter som där kan vara verksamma, vare sig de arbetar inom kommunal, kooperativ eller enskild verksamhetsform, finner utskottet nödvändigt att man bereder de olika verksamhetsformerna möjligheter att tävla inbördes på likvärdiga villkor. Detta ligger framförallt i de blivande hyresgästernas intresse, då dessa härigenom tillförsäkras lägsta möjliga hyra.

I första hand bör likvärdigare villkor skapas genom att enskilda bostadsbyggnadsföretag i enlighet med 1951 års bostadsutrednings enhälliga förslag erhåller lån upp till 90 procent av det värde, som ligger till grund för lånebeloppens fastställande, samt upp till 95 procent mot kommunal eller annan därmed jämställd borgen. Likaså bör, såsom framhållits i motionen II: 386, den extra amorteringsskyldigheten av tertiärlånen upphöra att utgå från den 1 juli 1954. Det är även angeläget att lånevillkoren i övrigt omläggas i syfte att uppnå större rättvisa. Utskottet föreslår för sin del, att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t anhåller om förslag till 1955 års riksdag till en sådan omläggning av lånevillkoren för olika företagsformer, att mera likvärdiga konkurrensvillkor uppnås, varvid hänsyn bör tagas till de i motionerna angivna riktlinjerna.»

dels ock nedannämnda moment i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

»IX. beträffande villkor för tertiärlån för olika företagsformer i anledning av motionerna I: 383 och II: 489 samt II: 386, såvitt de berör detta ämne, godkänna vad utskottet anfört;»

9) av herrar *Bergh, Skoglund* i Doverstorp och *Birke*, vilka beträffande räntesatserna å tertiärlån och räntegarantien för primärlån ansett att

dels det stycke i utskottets yttrande på s. 26, som börjar med »Utskottet har» och slutar med »ifrågavarande förslag», bort ersättas med text av följande lydelse:

»Utskottet har i det föregående i samband med behandling av förslag om sänkning av tillägglånen anfört allmänna synpunkter på det av motionärerna framlagda program för avveckling av de generella subventionerna,

vari förevarande förslag om högre räntor ingår. Såsom utskottet närmare utvecklat, synes motionärernas förslag — däri inbegripet den ifrågasatta måttliga höjningen av räntan, vilken ingalunda innebär, att räntan tillåtes stiga till gällande marknadsränta utan endast att staten i huvudsak undgår ränteförluster — kunna genomföras utan att man för den skull behöfve befara att hyresnivån i de nya husen skulle stiga. Utskottet tillstyrker därför ifrågavarande förslag.»

dels ock nedannämnda moment i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

»X. bifalla i motionerna I: 383 och II: 489 framställda yrkanden beträffande räntesatserna å tertiärlån och räntegarantien för primärlån;»

10) av herrar *Sundelin, Bergh, Sunne, Lundström, Skoglund* i Doverstorp, *Ståhl*, fröken *Elmén*, herrar *Wedén, Birke* och *Gustafsson* i Skellefteå, vilka beträffande kapitalsubvention till härefter byggda en- och tvåfamiljshus ansett att

dels det stycke i utskottets yttrande på s. 27, som börjar med »Utskottet vill» och slutar med »av utskottet», bort ersättas med text av följande lydelse:

»Såsom 1951 års bostadsutredning föreslagit synes det fullt riktigt att låta egnahemsbyggarna få en extra trygghet därigenom att man låter dem behålla den subvention de en gång fått, även om den allmänna hyresnivån skulle komma att stiga. Utskottet tillstyrker fördenskull yrkandet i motionerna I: 383 och II: 489 om att återbetalning av räntefri stående del av egnahemslån icke skall behöva ske annat än när bostadsstyrelsen så prövar skäligt i samband med varaktig överlåtelse av fastigheten.»

dels ock nedannämnda moment i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

»XII. bifalla i motionerna I: 383 och II: 489 framställda förslag beträffande kapitalsubvention till härefter byggda en- och tvåfamiljshus;»

11) beträffande bottenlångivningen till en- och tvåfamiljshus av herr *Edvin Thun*.

12) beträffande förhöjda familjebostadsbidrag m. m.

a) av herrar *Bergh, Skoglund* i Doverstorp och *Birke*, vilka ansett att

dels det stycke i utskottets yttrande på s. 28, som börjar med »Riksdagen beslöt» och slutar med »särskild uppmärksamhet», bort ersättas med text av följande lydelse:

»Riksdagen beslöt förra året vissa förenklingar och utvidgningar av ifrågavarande bidragssystem. Jämlikt de nya bestämmelserna kan familjebostadsbidrag och bränslebidrag utgå till familjer i lägenheter, som ny- eller

ombyggt efter år 1941. Vidare kan familjer med små inkomster beviljas ett med 210 kronor om året förstärkt familjebostadsbidrag. Dessa bestämmelser har trätt i tillämpning från och med den 1 oktober 1953. Utskottet är emellertid ense med motionärerna om att man nu bör gå ett steg längre och slopa tidsgränsen för lägenheternas färdigställande. Vad det allmänna har anledning uppmärksamma är att bostadsrabatten användes så att åt barnfamiljerna verkligen beredes en rymlig och hälsosam bostad. Vilket år denna bostad uppförts framstår däremot såsom skäligen likgiltigt. Nuvarande system innebär, att den som fått bostad i ett hus byggt efter 1941 erhåller familjebostadsbidrag, medan detta förvägras en annan person som har lika god bostad men kanske flera barn och mindre inkomster, endast på den grund att familjen råkat få bostad i en lägenhet som färdigställts någon månad tidigare. Detta måste självfallet uppfattas såsom en orättvisa. Utskottet tillstyrker därför motionärernas förslag i denna del.

Likaså tillstyrker utskottet förslaget i motionerna I: 383 och II: 489 att den förstärkning av familjebostadsbidraget, som kan beviljas familjer med små inkomster, skall ökas med 100 kronor för varje barn utöver två, dock högst för fem barn utöver två. Denna ökning av bidraget till de sämst ställda barnfamiljerna finner utskottet skälig. Den motiveras även av önskemålet att dessa familjer under alla förhållanden skall vara skyddade mot en hyreshöjning.»

dels ock nedannämnda moment i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

»XV. beträffande förhöjda familjebostadsbidrag samt tidpunkten för lägenhets färdigställande såsom villkor för bidrag med bifall till motionerna I: 383 och II: 489, såvitt de berör dessa frågor, godkänna vad utskottet anfört;»

b) av herr *Persson* i Växjö.

13) av herrar *Sundelin, Bergh, Sunne, Lundström, Skoglund* i Doverstorp, *Ståhl*, fröken *Elmén*, herrar *Wedén, Birke* och *Gustafsson* i Skellefteå, vilka i fråga om statsbidrag till pensionärlägenheter ansett att det stycke i utskottets yttrande på s. 28, som börjar med »Enligt vad» och slutar med »förevarande motionsyrkande», bort ersättas med text av följande lydelse:

»Enligt vad utskottet erfarit prövar åldringsvårdsutredningen f. n. denna fråga. Utskottet förväntar att denna prövning sker i en positiv anda och att därvid även angelägenheten att främja inrättandet av pensionärlägenheter i enskilda hyreshus uppmärksammas.»

14) av herrar *Sundelin, Sunne, Lundström, Ståhl*, fröken *Elmén*, herrar *Wedén* och *Gustafsson* i Skellefteå, vilka beträffande frågan om lån och bidrag till stiftelsen Guldhedens studiehjem, Göteborg, ansett att det stycke i utskottets yttrande på s. 29, som börjar med »Ifrågavarande bostadshus» och slutar med »därför motionerna», bort ersättas med text av följande lydelse:

»Ifrågavarande bostadshus är avsett för seminarieelever. Med sin framställning vill motionärerna att statligt lån och bidrag skall beviljas på villkor, som är jämförbara med dem som gäller i fråga om lån till studentbostadshus. Utskottet, som finner framställningen värd beaktande, anser dock, att förevarande fråga med hänsyn till konsekvenserna bör provas i ett större sammanhang, varför utskottet ej kan tillstyrka motionerna. Om de student-sociala förmånerna i framtiden tillerkännes även de studerande vid seminarierna, bör dock enligt utskottets mening stiftelsen Guldhedens studiehjem beredas möjlighet att få sin framställning omprövad.»

15) beträffande anslaget till kapitalmedelsförluster och ränteeftergifter å vissa bostadsbyggnadslån

a) av herrar *Bergh, Skoglund* i Doverstorp och *Birke*, vilka ansett att under förutsättning av bifall till den med 9) betecknade reservationen anslaget till kapitalmedelsförluster och ränteeftergifter å vissa bostadsbyggnadslån bör anvisas med 10 000 000 kronor och att därför

dels det stycke i utskottets yttrande på s. 29, som börjar med »Då utskottet» och slutar med »löpande bidrag», bort ersättas med text av följande lydelse:

»Då utskottet, som framgår av det föregående, tillstyrkt ifrågavarande höjning av den av staten garanterade räntan, förordar utskottet, att anslaget i enlighet med yrkandet i motionerna I: 383 och II: 489 uppföres med 10 000 000 kronor. Av det sagda följer, att utskottet avstyrker motionen II: 386 i vad den avser förevarande anslag.»

dels ock nedannämnda moment i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

»XXII. i anledning av Kungl. Maj:ts förslag samt med avslag å motionen II: 386 ävensom med bifall till motionerna I: 383 och II: 489, samtliga motioner såvitt de berör detta anslag, till *Kapitalmedelsförluster och ränteeftergifter å vissa bostadsbyggnadslån* för budgetåret 1954/55 under femte huvudtiteln anvisa ett förslagsanslag av 10 000 000 kronor;»

b) av herrar *Sundelin, Sunne, Lundström, Ståhl*, fröken *Elmén*, herrar *Wedén* och *Gustafsson* i Skellefteå, vilka ansett att under förutsättning av bifall till den med 1) betecknade reservationen anslaget till kapitalmedelsförluster och ränteeftergifter å vissa bostadsbyggnadslån bör anvisas med 24 200 000 kronor och att därför

dels det stycke i utskottets yttrande på s. 29, som börjar med »Då utskottet» och slutar med »löpande bidrag», bort ersättas med text av följande lydelse:

»Då utskottet, som framgår av det föregående, har ansett sig böra tillstyrka övergång från tilläggsån till löpande bidrag för flerfamiljshus men avstyrka höjningen av nivån för den statliga räntegarantien förordar ut-

skottet att anslaget i enlighet med yrkandet i motionen II: 386 anvisas med 24 200 000 kronor. Av det sagda följer att utskottet jämväl tillstyrker yrkandet i motionen II: 386 beträffande preliminära beslut om löpande bidrag.»

dels ock nedannämnda moment i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

»XXII. i anledning av Kungl. Maj:ts förslag samt med avslag å motionerna I: 383 och II: 489 ävensom med bifall till motionen II: 386, samtliga motioner såvitt de berör detta anslag,

a) till *Kapitalmedelsförluster och ränteeftergifter å vissa bostadsbyggnadslån* för budgetåret 1954/55 under femte huvudtiteln anvisa ett förslagsanslag av 24 200 000 kronor;

b) medgiva, att preliminära beslut om löpande bidrag till bostadslån må för budgetåret 1954/55 meddelas intill ett belopp av 12 750 000 kronor;»

16) av herrar *Bergh, Skoglund* i Doverstorp och *Birke*, vilka ansett att under förutsättning av bifall till den med 12 a) betecknade reservationen anslaget till bostadsrabatter bort anvisas med 94 000 000 kronor och att därför

dels det stycke i utskottets yttrande på s. 30, som börjar med »Utskottet, som» och slutar med »Kungl. Maj:ts förslag», bort ersättas med text av följande lydelse:

»Utskottet, som i det föregående tillstyrkt ifrågavarande utvidgning av familjebostadsbidragen, godtar motionärernas förslag angående medelsanvisning för bostadsrabbatterna.»

dels ock nedannämnda moment i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

»XXIII. i anledning av Kungl. Majt:s förslag samt med bifall till motionerna I: 383 och I: 489, såvitt de berör detta anslag, till *Bostadsrabatter* för budgetåret 1954/55 under femte huvudtiteln anvisa ett förslagsanslag av 94 000 000 kronor;»

17) av herrar *Sundelin, Bergh, Sunne, Lundström, Skoglund* i Doverstorp, *Ståhl*, fröken *Elmén*, herrar *Wedén, Birke* och *Gustafsson* i Skellefteå, vilka beträffande anslaget till bidrag till viss bostadsförbättringsverksamhet ansett att

dels det stycke i utskottets yttrande på s. 30, som börjar med »Motionärernas förslag» och slutar med »avstyrker motionen», bort ersättas med text av följande lydelse:

»Kungl. Maj:t har föreslagit en omläggning av anslaget till bidrag för inrättande av pensionärshem att omfatta dels en bidragsram och dels nytt anslag för medelsbehovet under budgetåret. Omläggningen, som tillstyrkes av utskottet, är motiverad med önskvärldheten av att undvika den nuvarande re-

servationsmedelsanhopningen och åstadkomma en bättre överensstämmelse mellan anslag och faktiska utbetalningar. Såsom motionärerna framhållit är förhållandena desamma i fråga om förevarande anslag. Även här förflyter en lång tid mellan bidragsbeviljandet och utanordningen, varför en avsevärd reservationsmedelsbehållning har uppstått på anslaget. Utskottet anser därför, att även här en omläggning av anslagsberäkningen bör företagas.

För nästa budgetår torde bidragsramen i enlighet med bostadsstyrelsens och departementschefens äskande böra fastställas till 30 milj. kronor. Med hänsyn till utestående reservationer och den för innevarande budgetår beräknade medelsförbrukningen kan anslagsbehovet för nästa budgetår beräknas till 7 milj. kronor. Utskottet tillstyrker således motionen II: 131.»

dels ock nedannämnda moment i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

»XXIV. i anledning av Kungl. Maj:ts förslag samt med bifall till motionen II: 131

a) till *Bidrag till viss bostadsförbättringsverksamhet* för budgetåret 1954/55 under femte huvudtiteln anvisa ett reservationsanslag av 7 000 000 kronor;

b) medgiva, att under budgetåret 1954/55 beslut om bidrag, varom nu är fråga, må meddelas intill ett belopp av 30 000 000 kronor;»

18) av herrar *Sundelin, Sunne, Lundström, Ståhl*, fröken *Elmén*, herrar *Wedén* och *Gustafsson* i Skellefteå, vilka ansett att under förutsättning av bifall till den med 1) betecknade reservationen anslaget till lånefonden för bostadsbyggande bör upptagas med 550 000 000 kronor och att därför

dels det stycke i utskottets yttrande på s. 30, som börjar med »Utskottet, som» och slutar med »Kungl. Maj:ts anslagsberäkning», bort ersättas med text av följande lydelse:

»Utskottet, som i det föregående tillstyrkt sistnämnda yrkande, tillstyrker jämväl motionernas här ifrågavarande yrkande och avstyrker följaktligen Kungl. Maj:ts förslag.»

dels nedannämnda moment i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

»XXVIII. i anledning av Kungl. Maj:ts förslag samt med bifall till motionerna I: 285 och II: 384, såvitt de berör detta anslag, till *Lånefonden för bostadsbyggande* för budgetåret 1954/55 under statens utlåningsfonder anvisa ett investeringsanslag av 550 000 000 kronor;»

19) beträffande preliminära beslut om lån, som skall utgå från lånefonden till bostadsbyggande,

a) av herrar *Bergh, Skoglund* i Doverstorp och *Birke*, vilka under förutsättning av bifall till de med 5 a) och 6) betecknade reservationerna ansett att

dels första meningen i det stycke av utskottets yttrande på s. 31, som börjar med »Utskottet tillstyrker» och slutar med »förslag därutinnan», bort ersättas med text av följande lydelse:

»Under åberopande av vad utskottet tidigare anfört beträffande omfattningen av bostadsbyggandet samt beträffande tillägglånens storlek tillstyrker utskottet att i enlighet med yrkandena i motionerna I: 383 och II: 489 ramen för preliminära beslut om lån från lånefonden för bostadsbyggande och från anslaget till tillägglån skall bestämmas till 600 000 000 kronor resp. 77 000 000 kronor. Utskottet kan sålunda icke biträda förutnämnda ändringsyrkanden i motionerna I: 285 och II: 384.»

dels ock nedannämnda moment i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

»XXIX. i anledning av Kungl. Maj:ts förslag ävensom med avslag å motionerna I: 285 och II: 384 samt I: 288 och II: 382 samt med bifall till motionerna I: 383 och II: 489, samtliga motioner såvitt nu är i fråga, medgiva, att preliminära beslut angående lån, som skall utgå från lånefonden för bostadsbyggande, må för budgetåret 1954/55 meddelas intill ett belopp av 600 000 000 kronor;»

b) av herrar *Sundelin, Sunne, Lundström, Ståhl*, fröken *Elmén*, herrar *Wedén* och *Gustafsson* i Skellefteå, vilka under förutsättning av bifall till den med 18) betecknade reservationen ansett att

dels första meningen i det stycke i utskottets yttrande på s. 31, som börjar med »Utskottet tillstyrker» och slutar med »förslag därutinnan», bort ersättas med text av följande lydelse:

»I enlighet med sina ställningstaganden i det föregående kan utskottet icke biträda Kungl. Maj:ts förslag beträffande ramen för preliminära beslut om lån från lånefonden för bostadsbyggande och från anslaget till tillägglån för nästa budgetår och icke heller yrkandena i motionerna I: 383 och II: 489. Utskottet tillstyrker i stället förslagen i motionerna I: 285 och II: 384.»

dels ock nedannämnda moment i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

»XXIX. i anledning av Kungl. Maj:ts förslag ävensom med avslag å motionerna I: 383 och II: 489 samt I: 288 och II: 382 samt med bifall till motionerna I: 285 och II: 384, samtliga motioner såvitt nu är i fråga, medgiva, att preliminära beslut angående lån, som skall utgå från lånefonden för bostadsbyggande, må för budgetåret 1954/55 meddelas intill ett belopp av 717 000 000 kronor;»

c) av herr *Persson* i Växjö.

20) av herrar *Bergh, Skoglund* i Doverstorp och *Birke*, vilka ansett att anslag till lånefonden för maskinanskaffning inom byggnadsindustrien icke bör anvisas och att därför

dels det stycke i utskottets yttrande på s. 31, som börjar med »Ifrågarande motionsyrkanden» och slutar med »Kungl. Maj:ts förslag», bort ersättas med text av följande lydelse:

»Utskottet biträder detta yrkande.»

dels ock nedannämnda moment i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

»XXX. med avslag å Kungl. Maj:ts förslag ävensom med bifall till motionerna I: 383 och II: 489, såvitt de berör detta anslag, besluta, att anslag till lånefonden för maskinanskaffning inom byggnadsindustrien icke skall för budgetåret 1954/55 anvisas;»

21) av herrar *Sundelin, Sunne, Lundström, Ståhl*, fröken *Elmén*, herrar *Wedén* och *Gustafsson* i Skellefteå, vilka ansett att under förutsättning av bifall till den med 18) betecknade reservationen anslag till tilläggs lån ej bör anvisas och att därför nedannämnda moment i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

»XXXI. med avslag å Kungl. Maj:ts förslag samt med bifall till motionerna I: 285 och II: 384, såvitt de berör detta anslag, besluta, att anslag till tilläggs lån till viss bostadsbyggnadsverksamhet icke skall för budgetåret 1954/55 anvisas;»

22) beträffande preliminära beslut om lån, som skall utgå från anslaget till tilläggs lån till viss bostadsbyggnadsverksamhet

a) av herrar *Bergh, Skoglund* i Doverstorp och *Birke*, vilka ansett att under förutsättning av bifall till den med 19 a) betecknade reservationen nedannämnda moment i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

»XXXII. i anledning av Kungl. Maj:ts förslag ävensom med avslag å motionerna I: 285 och II: 384 samt I: 288 och II: 382 samt med bifall till motionerna I: 383 och II: 489, samtliga motioner såvitt nu är i fråga, medgiva, att preliminära beslut om lån, som skall utgå från anslaget till tilläggs lån till viss bostadsbyggnadsverksamhet, må för budgetåret 1954/55 meddelas intill ett belopp av 77 000 000 kronor;»

b) av herrar *Sundelin, Sunne, Lundström, Ståhl*, fröken *Elmén*, herrar *Wedén* och *Gustafsson* i Skellefteå, vilka ansett att under förutsättning av bifall till den med 21 betecknade reservationen utskottets hemställan under nedannämnda moment bort ha följande lydelse:

»XXXII. med bifall till motionerna I: 285 och II: 384 ävensom med avslag å motionerna I: 383 och II: 489 samt I: 288 och II: 382, samtliga motioner såvitt nu är i fråga, besluta avslå Kungl. Maj:ts förslag om medgivande till preliminära

beslut om lån, som skall utgå från anslaget till tilläggsån till viss bostadsbyggnadsverksamhet;»

23) beträffande avskrivning av nya kapitalinvesteringar

a) av herrar *Bergh, Skoglund* i Doverstorp och *Birke*, vilka under förut-sättning av bifall till den med 9) betecknade reservationen ansett att

dels det stycke i utskottets yttrande på s. 33, som börjar med »Utskottet vill» och slutar med »100 000 000 kronor», bort ersättas med text av följande lydelse:

»Utskottet vill vidare erinra om att normalräntan skall bereda täckning icke endast för den egentliga räntekostnaden utan även för de med utlåningen förenade förvaltningsutgifterna och låneriskerna, d. v. s. statens samtliga kostnader för lånerörelsen. Utskottet avstyrker därför motionerna I: 287 och II: 387 såvitt här är i fråga.

Motionerna I: 383 och II: 489 är i förevarande avseende mer realistiskt underbyggda. Motionärerna grundar liksom Kungl. Maj:t sitt förslag på en normalränta av 4 procent och låter avskrivningsprocenten bestämmas av skillnaden mellan dessa 4 procent och den räntesats å 3,5 procent som de förordat för tertiärlånens del. På samma sätt som Kungl. Maj:t vid en föreslagen tertiärlåneränta av 3 procent kommer fram till en avskrivningsprocent av 25 kommer motionärerna vid en tertiärlåneränta av 3,5 procent till en avskrivningsprocent av 12,5. I samma mån som Kungl. Maj:ts avskrivningsförslag överensstämmer med de av riksdagen antagna avskrivningsprinciperna, är detta sålunda också fallet beträffande motionärernas förslag.

Utskottet har i det föregående tillstyrkt förslaget i motionerna I: 383 och II: 489 att tertiärlån skall förräntas efter 3,5 i stället för 3 procent. I avslutning härtill tillstyrker utskottet det i samma motioner framlagda förslaget att avskrivningsanslaget beträffande lånefonden för bostadsbyggnad skall upptagas till 50 000 000 kronor.»

dels ock nedannämnda moment i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

»XXXV. beträffande avskrivning av nya kapitalinvesteringar i anledning av Kungl. Maj:ts förslag samt med bifall till motionerna I: 383 och II: 489 ävensom med avslag å motionerna I: 287 och II: 387, samtliga motioner såvitt nu är i fråga, för budgetåret 1954/55 anvisa

a) till *Lånefonden för bostadsbyggnad* under statens utlåningsfonder ett reservationsanslag av 50 000 000 kronor;

b) till *Tilläggsån till viss bostadsbyggnadsverksamhet* under fonden för låneunderstöd ett reservationsanslag av 68 000 000 kronor;

c) till *Lån till anordnande av kollektiva tvätterier* ett reservationsanslag av 375 000 kronor;»

b) av herrar *Sundelin, Sunne, Lundström, Ståhl*, fröken *Elmén*, herrar *Wedén* och *Gustafsson* i Skellefteå, vilka ansett att anslag till avskrivning av de för nästa budgetår äskade investeringsanslagen till lånefonden för bostadsbyggande och till tilläggsån till viss bostadsbyggnadsverksamhet icke bör anvisas och att därför

dels utskottets yttrande fr. o. m. det stycke, som på s. 32 börjar med »Enligt vad», t. o. m. det stycke, som på s. 33 slutar med »och II: 387», bort ersättas med text av följande lydelse:

»Enligt vad som åberopats i motionerna I: 287 och II: 387 och som utskottet ovan påvisat har under senare år med anlitande av skattemedel avskrivits betydligt större belopp än som svarar mot inträffade och förutsebara förluster även om man räknar med totalförlust av alla nu utestående stödlån. Betydande riskfonder har uppstått. Skattebetalarna bör därför nu avkrävas endast de faktiska löpande ränteförlusterna å lånen jämte en måttlig avskrivning. I anslagsmässigt avseende skall de erforderliga avskrivningsmedlen inkluderas i det löpande räntebidrag, som enligt de i de föregående behandlade motionsyrkandena skulle ersätta tilläggslånet.

Kungl. Maj:t har beräknat den erforderliga avskrivningen under nästa budgetår för bostadsån till sammanlagt 250 milj. kronor. Härifrån göres emellertid ett avdrag av 82 milj. kronor motsvarande en uppskrivning av tidigare avskrivna tilläggsån, vilka enligt beslut, som ovan nämnts, av 1953 års riksdag beräknas bli så småningom återbetalade. Det sammanlagda av Kungl. Maj:t av skattemedel äskade beloppet för avskrivning av bostadsån under budgetåret 1954/55 uppgår därför till 168 milj. kronor. Som utskottet i det föregående framhållit motsvaras den allra största delen av detta belopp av nya kapitalinvesteringar, som under nästkommande budgetår med nu gällande ordning måste göras för att bostadsbyggandet skall få avsedd omfattning. Formellt motiveras visserligen avskrivningsanslaget vad angår lånefonden för bostadsbyggande med skillnaden mellan den ränta på för närvarande 3 %, som utgår på lån ur denna fond, och den ränta på 4 %, som enligt Kungl. Maj:ts mening bör uppställas som ett skäligt förräntningskrav, när det gäller statens utlåningsfonder. Denna motivering synes i och för sig icke bärande, då detta statliga förräntningskrav övervägande utformats med hänsyn till helt andra fonder och lån för helt andra ändamål än bostadsån. När statens självkostnadsränta för nya långa lån är 3,5 % och den genomsnittliga räntan för den statliga upplåningen är ca 3 % innebär detta förräntningskrav enligt utskottets mening, när det gäller lån av den storleksordning och med det syfte varom här är fråga, en omotiverad belastning på skattebetalarna, som på så sätt får erlægga belopp avsevärt överstigande statens självkostnader även om i dessa inräknas viss del av bostadsstyrelsens kostnader. Utskottet har redan i det föregående framfört skälen mot den av Kungl. Maj:t föreslagna kapitalavskrivningen. Utskottet anser därför, i enlighet med den i motionerna I: 287 och II: 387 och II: 386 framförda uppfattningen, att den naturliga utvägen i stället borde vara att för varje år på driftbudgeten uppta anslag, som täcker skillnaden mellan den förränt-

ning, som utlämnade räntebärande bostadslån ger, och statens självkostnadsränta. Ett sådant anslag kan som föreslås i motionen II: 386 anknytas till ett löpande räntebidrag avsett även att täcka ränte- och amorteringskostnader för de delar av ett nytt bostadslån som motsvarar tidigare tilläggs lån och som därför icke förräntas eller amorteras av låntagaren. Utskottet tillstyrker detta förslag.

Utskottet är emellertid medvetet om att en mera reell anledning till större avskrivningar på investeringsanslagen till lånefonden för bostadsbyggande föreligger. Från denna fond utlämnas sålunda även de räntefria stående delarna av egnahemslån. De senare lånebeloppen är till sin karaktär mera överensstämmande med tilläggs lånen till flerfamiljshus än med övriga från bostadslånefonden utlämnade lån. Förlustriskerna beträffande de räntefria stående delarna av egnahemslån är mycket stora.

Utskottet anser, i överensstämmelse med den mening som framföres i motionen II: 386, en ändring av stödformen för egnahem ej lämplig. Något tekniskt eller principiellt hinder för att bibehålla den nuvarande låneformen, innebärande en kapitalsubvention för egnahemsägarna, samtidigt som på driftbudgeten för varje år uppföres kostnaderna för de på samma år belöpande ränte- och amorteringseftergifterna för denna kapitalsubvention kan utskottet visserligen ej finna. Utskottet är dock icke främmande för att vissa skäl kan åberopas för en avskrivning i huvudsak motsvarande de räntefria stående delarna av egnahemslånen. Utskottet anser likväl, att denna fråga icke kräver något ställningstagande vid 1954 års riksdag. Som utskottet ovan framhållit, kan det nämligen beräknas, att vid utgången av innevarande budgetår hittills med skattemedel avskrivits ca 470 milj. kronor på investeringsanslagen till lånefonden för bostadsbyggande. Samtidigt har emellertid endast ca 320 milj. kronor från fonden utlämnats som räntefria stående delar av egnahemslån. En riskfond om 150 milj. kronor har således redan uppstått. Under sådana förhållanden anser utskottet det olämpligt att av skattemedel uttaga ytterligare avskrivningsbelopp, då det redan för mycket avskrivna beloppet avsevärt överstiger vad som kan beräknas åtgå för räntefria stående delar av egnahemslån under nästa budgetår.

Övergången för flerfamiljshus från tilläggs lån till löpande bidrag inkluderande täckning för bristande förräntning och amortering, medför att bostadslånefonden kommer att tillföras avskrivningsmedel, vilka så småningom jämte från låntagarna inlutna amorteringar på den del av lånen, som förräntas och amorteras, kommer att medföra full betalning för utlämnade lån.

Vad angår den i motionerna I: 287 och II: 387 resta frågan beträffande användningen av 82 milj. kronor, som återstår, sedan 34 milj. kronor frånräknats de 116 milj. kronor, som successivt beräknas inflyta av återbetalningar på under 1940-talet utlämnade tilläggs lån, vill utskottet anföra följande.

Samtliga fram till t. o. m. utgången av innevarande budgetår för tilläggs lån anslagna medel kommer då att vara helt avskrivna. Vid bifall till utskottets förslag ersättes därefter tilläggs lånen med löpande bidrag medförande samma effekt för hyresgäster och producenter. Ytterligare avsättning av avskriv-

ningsmedel för tilläggsån blir då onödig. Det synes därför utskottet lämpligt, att i anknytning till det i ifrågavarande motioner förda resonemanget, överföra de successivt inflytande amorteringarna på äldre tilläggsån till lånefonden för bostadsbyggande.

Som skäl för ett bibehållande av den nuvarande avskrivningsordningen innebärande en direkt skattefinansiering av betydande investeringar för bostadsändamål har åberopats, att statens förmögenhetsställning på längre sikt borde upprätthållas. Utskottet vill med anledning härav understryka, att den av utskottet förordade omläggningen av det allmännas generella stöd till nyproduktion av flerfamiljshus från tilläggsån till räntebidrag och de i motionerna I: 287 och II: 387 samt II: 386 föreslagna avskrivningsreglerna betyder, att detta krav upprätthålles. Den av Kungl. Maj:t använda metoden för subvention och avskrivning har i stället medfört, att staten genom onödigt stora skatteuttag stärkt sin egen förmögenhetsställning och i motsvarande grad minskat medborgarnas sparmöjligheter. Utskottet avser icke att i detta sammanhang uppta frågan om avvägningen i stort mellan statligt och enskilt sparande. Utskottet anser sig dock böra framhålla, att avsikten med bostadspolitiken från början näppeligen torde ha varit att i densamma inrymma ett element av statligt tvångssparande. Inledningsvis har utskottet framhållit, att investeringarna i nya bostäder, om icke från denna sektor tendenser till ett nytt inflationstryck skall uppstå, icke får spränga den ram för de totala investeringarna, som sparandet sätter. Alltför ofta föres emellertid enligt utskottets mening diskussionen om inom det ena eller andra området möjliga investeringar från utgångspunkten att det är fråga om en fördelning av en från början given investeringsvolym. Alltför litet uppmärksammas, att de ekonomiska verkningar, som det allmännas politik och även dess bostadspolitik får, utövar inflytande på omfattningen av sparandet och därmed även på den övre gränsen för möjliga investeringar. Givet är, att en uppläggning av den allmänna ekonomiska politiken och skattepolitiken, som mer än den nuvarande främjar sparandet, bidrar till att vidga ramen för investeringar över huvud taget och även för bostadsbyggandet. Ur denna synpunkt anser utskottet det särskilt angeläget, att även bostadspolitiken, vars syfte är att underlätta produktionen av goda och billiga lägenheter i tillräcklig omfattning, icke arbetar med metoder, som i och för sig genom att ställa onödigt höga skattekrav på medborgarna bidrar till att försvåra dess eget sparande. Utskottet hyser nämligen uppfattningen, att försök att ersätta ett alltför litet enskilt sparande med statligt tvångssparande i längden leder till att det totala sparandet blir mindre än vad som under förmånligare förutsättningar skulle bli fallet. Därmed skadas utsikterna att upprätthålla en tillfredsställande bostadsproduktion.

Utskottet finner det till slut angeläget understryka, att utskottets förord för i motionerna I: 285 och II: 384, I: 287 och II: 387 samt II: 386 framförda förslag beträffande löpande bidrag och avskrivningar, icke innebär något nytt ställningstagande från utskottets sida till frågan om under vilka förutsättningar, som det allmännas stöd till bostadsproduktionen i framtiden kan

förändras, eller ränte- och amorteringsfria lån göras ränte- och amorteringsbärande. Utskottet anser, att de riktlinjer i dessa avseenden, som tidigare beslutats, alltjämt måste ligga fast. Utskottets förslag beträffande avskrivningar och stödform har således intet samband med frågan om huruvida utlämnade stödlån eventuellt kan komma att uppsägas till förräntning och amortering eller medföra total förlust för det allmänna. Någon påverkan på hyresnivån av annan art än den, som Kungl. Maj:ts förslag kan medföra, leder således de av utskottet förordade åtgärderna icke till.

På här anförda grunder avstyrker utskottet Kungl. Maj:ts förslag om avskrivningar av nya kapitalinvesteringar för bostadslån och tillstyrker de i berörda motioner framlagda förslagen. Härav följer att utskottet jämväl avstyrker de förslag, som i denna fråga ställts i motionerna I: 383 och II: 489.»

dels ock nedannämnda moment i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

»XXXV. beträffande avskrivning av nya kapitalinvesteringar

a) med avslag å Kungl. Maj:ts förslag ävensom å motionerna I: 383 och II: 489 samt med bifall till motionerna I: 287 och II: 387, samtliga motioner såvitt nu är i fråga, besluta, att avskrivningsanslag till Lånefonden för bostadsbyggande och till Tilläggs lån till viss bostadsbyggnadsverksamhet icke skall för budgetåret 1954/55 anvisas;

b) till *Lån till anordnande av kollektiva tvätterier* för budgetåret 1954/55 under fonden för låneunderstöd anvisa ett reservationsanslag av 375 000 kronor;»

24) av herrar *Bergh, Skoglund* i Doverstorp och *Birke*, vilka beträffande bostadsstyrelsen och länsbostadsnämnderna ansett att

dels det stycke i utskottets yttrande på s. 34, som börjar med »Utskottet delar» och slutar med »beträffande anslagsberäkningarna», bort ersättas med text av följande lydelse:

»Utskottet, som tidigare framhållit att utredningen angående en övergång till kreditgarantisystem på bostadsområdet bör påskyndas, delar motionärernas uppfattning att här ifrågavarande översyn av bostadsstyrelsens organisation bör igångsättas och slutföras snarast möjligt och tillstyrker därlör motionerna I: 383 och II: 489 i denna del. Den av Kungl. Maj:t föreslagna indragningen av tjänster på sociala sektionen finner utskottet motiverad. Enligt utskottets mening borde emellertid ytterligare besparingar kunna ske beträffande såväl avlönings- som omkostnadsanslaget för bostadsstyrelsens del. Såsom framhållits i nyssnämnda motioner borde den under budgetåret 1952/53 företagna decentraliseringen av ärenden från bostadsstyrelsen till länsbostadsnämnderna, vilken medfört en ökning av anslagen till länsbostadsnämnderna, föranleda en reducering med ungefär samma belopp av anslagen till bostadsstyrelsen. Motionärerna har för sin del stannat vid en sänkning av avlöningsanslaget med 65 000 kronor och av omkostnadsansla-

get med 35 000 kronor. Då resultatet härav ändock skulle bli en sammanlagd anslagsökning för bostadsstyrelsens del av 21 500 kronor, synes motionärernas förslag försiktigt avvägt. Utskottet vill för sin del förordna detsamma. Vad angår avlöningsanslaget synes nedprutningen böra avse den tillfälliga förstärkningen av lånebyrån.»

dels ock nedannämnda moment i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

»XXXVII. i anledning av Kungl. Maj:ts förslag samt med bifall till motionerna I: 383 och II: 489, såvitt de berör denna fråga, fastställa följande avlöningsstat för bostadsstyrelsen, att tillämpas tills vidare fr. o. m. budgetåret 1954/55:

Avlöningsstat.

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i>	481 700
2. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, <i>förslagsvis</i>	73 000
3. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal	1 779 100
4. Ersättningar till experter och sakkunniga, <i>förslagsvis</i>	15 000.
5. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	1 188 700

Summa kronor 3 537 500;

XXXX. Beträffande medelsbehovet för bostadsstyrelsen och länsbostadsnämnderna i anledning av Kungl. Maj:ts förslag samt med bifall till motionerna I: 383 och II: 489, såvitt de berör ifrågavarande anslag, för budgetåret 1954/55 under femte huvudtiteln anvisa

a) till *Bostadsstyrelsen: Avlöningar* ett förslagsanslag av 3 537 500 kronor;

b) till *Bostadsstyrelsen: Omkostnader* ett förslagsanslag av 520 000 kronor;

c) till *Länsbostadsnämnderna: Avlöningar* ett förslagsanslag av 2 690 000 kronor;

d) till *Länsbostadsnämnderna: Omkostnader* ett förslagsanslag av 662 000 kronor;»